

European Network for
Rural Development

PL

PRZYKŁADOWE PROJEKTY

Europejski Fundusz Rolny
na rzecz Rozwoju Obszarów
Wiejskich

RURAL INSPIRATION AWARDS 2019

European Network for
Rural Development

Europejska Sieć na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich

Europejska Sieć na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich (ENRD) to forum wymiany informacji dla podmiotów zaangażowanych w rozwój obszarów wiejskich w całej Unii Europejskiej (UE). ENRD przyczynia się do skutecznego wdrażania programów rozwoju obszarów wiejskich (PROW) państw członkowskich, wspierając gromadzenie wiedzy i dzielenie się nią, jak również ułatwiając wymianę informacji i współpracę obszarów wiejskich w całej Europie.

Każde państwo członkowskie utworzyło krajową sieć obszarów wiejskich (KSOW), która skupia organizacje i organy administracji zaangażowane w rozwój obszarów wiejskich. Na poziomie UE ENRD wspiera tworzenie sieci kontaktów między takimi krajowymi sieciami obszarów wiejskich, krajowymi administracjami i organizacjami europejskimi.

Dodatkowe informacje można znaleźć na stronie internetowej ENRD (<https://enrd.ec.europa.eu/pl>).

Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich (EFRROW)

Broszura o przykładowych projektach realizowanych w ramach EFRROW stanowi część cyklu publikacji ENRD, którego celem jest propagowanie wymiany informacji. Każde wydanie broszury zawiera opis różnego rodzaju projektów, które otrzymały dofinansowanie w ramach PROW z EFRROW.

Wcześniej wydania broszury o przykładowych projektach EFRROW można pobrać ze strony ENRD z zakładki „Publikacje”⁽¹⁾. Zbiór dobrych projektów i praktyk ENRD⁽²⁾ zawiera liczne przykłady pomocy udzielonej w ramach EFRROW na rzecz inicjatyw związanych z rozwojem obszarów wiejskich.

⁽¹⁾ <https://enrd.ec.europa.eu/publications/search>

⁽²⁾ https://enrd.ec.europa.eu/projects-practice_pl

Europe Direct to serwis, który pomoże Państwu znaleźć odpowiedzi na pytania dotyczące Unii Europejskiej.

**Numer bezpłatnej infolinii (*):
00 800 6 7 8 9 10 11**

(* Informacje są udzielane nieodpłatnie, większość połączeń również jest bezpłatna (niektórzy operatorzy, hotele lub telefony publiczne mogą naliczać opłaty).

Redaktor naczelny: Neda Skakelj, kierownik działu w Dyrekcji Generalnej ds. Rolnictwa i Rozwoju Obszarów Wiejskich Komisji Europejskiej

Redaktor: Elena Di Federico, punkt kontaktowy ENRD

Tekst ukończono w styczniu 2020 r. Oryginał sporządzono w języku angielskim.

Więcej informacji o Unii Europejskiej można znaleźć w internecie (<http://europa.eu>).

Luksemburg: Urząd Publikacji Unii Europejskiej, 2020

Print: ISBN 978-92-76-11539-7

ISSN 2529-4997

doi:10.2762/994038

KF-AP-19-002-PL-C

PDF: ISBN 978-92-76-11537-3

ISSN 2529-5055

doi:10.2762/05844

KF-AP-19-002-PL-N

© Unia Europejska, 2020

Powielanie dozwolone pod warunkiem podania źródła.

Informacje i poglądy przedstawione w niniejszej publikacji pochodzą od autora (autorów) i niekoniecznie odzwierciedlają oficjalną opinię Komisji Europejskiej. Komisja nie gwarantuje dokładności zawartych danych i nie może być pociągana do odpowiedzialności za wykorzystanie informacji zawartych w niniejszej publikacji.

Broszurę w wersji papierowej można także zamówić za darmo na stronie internetowej Urzędu Publikacji Unii Europejskiej:

<https://op.europa.eu/pl/publications>

Podziękowania

Główni współautorzy:

Siobhan Dillon, Carlos de la Paz, Tim Hudson i David Lamb.

Redakcja techniczna: Benoit Goossens (Tipik)

Fotografia na okładce © Unia Europejska, 2019

Spis treści

Wstęp

Strona 2

Temat 1: Poprawa konkurencyjności

Strona 4

Hiszpańskie jeżyny inspiracją dla obszarów wiejskich w Europie

Poprawa konkurencyjności szwedzkiego cydru lodowego

Światowy wywóz fińskich alkoholi rzemieślniczych

Transformacja niderlandzkiego sektora drobiu

Turystyka przygodowa na obszarach wiejskich Irlandii

Temat 2: Działania na rzecz środowiska i klimatu

Strona 10

Zrównoważony rozwój zapewniający wysokiej jakości produkcję na obszarach wiejskich w Polsce

Aktywne zarządzanie gospodarstwem rolnym z myślą o różnorodności biologicznej

Oczyszczenie systemu jezior w Finlandii

Zrównoważone gospodarowanie drewnem z francuskich żywopłotów

Propagowanie wykorzystania energii słonecznej przez sektor pierwotny na Balearach

Temat 3: Odnowa obszarów wiejskich

Strona 16

Szybkie sieci szerokopasmowe na obszarach wiejskich w Finlandii

Rozwiązanie problemu przepaści cyfrowej na obszarach wiejskich w Grecji

Coworking jako sposób na rozwój przedsiębiorczości na obszarach wiejskich w Hiszpanii

Wsparcie dla przedsiębiorstw wiejskich w Szkocji

Rewitalizacja austriackiej miejscowości

Temat 4: Włączenie społeczne

Strona 22

Rozwiązanie problemu ubóstwa energetycznego na obszarach wiejskich we Francji

Wspieranie integracji migrantów na obszarach wiejskich w Szwecji

Angażowanie osób młodych na obszarach wiejskich w Finlandii i Szkocji

Rolnictwo społeczne na obszarach wiejskich Belgii

Niwelowanie niedoboru umiejętności cyfrowych na obszarach wiejskich w Polsce

Temat 5: LEADER

Strona 28

Promowanie zrównoważonej gospodarki leśnej w Belgii

Rozwój wiejskiej społeczności w Szkocji

Zwalczanie depopulacji na obszarach wiejskich Hiszpanii

Promowanie dziennikarstwa obywatelskiego w Szwecji

„Pomost” dla młodych fińskich przedsiębiorców

Wstęp

Konkurs Rural Inspiration Awards 2019 to pierwszy ogólnounijny konkurs promujący dobre praktyki w zakresie rozwoju obszarów wiejskich zorganizowany przez Europejską Sieć na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich w okresie programowania 2014–2020. W ramach tej inicjatywy doceniono projekty stanowiące źródło inspiracji, jeżeli chodzi o wykorzystanie finansowania ze środków Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich (EFRROW) w taki sposób, aby zwiększyć konkurencyjność i zrównoważony charakter europejskich obszarów wiejskich oraz sprawić, by w większym stopniu sprzyjały one włączeniu społecznemu. Celem konkursu było zwiększenie widoczności zarówno samych projektów, jak i wkładu polityki rozwoju obszarów wiejskich. Służył on także promowaniu transferu wiedzy i tworzeniu sieci kontaktów wśród zainteresowanych stron zaangażowanych w rozwój obszarów wiejskich.

W niniejszej broszurze o przykładowych projektach przedstawiamy 25 finalistów konkursu Rural Inspiration Awards 2019. Ma to na celu w pełni zasłużone wyeksponowanie tych projektów poprzez przedstawienie aktualnych informacji na temat ich osiągnięć. Mamy nadzieję, że staną się one inspiracją dla kolejnych projektów.

Jeszcze przed końcem 2018 r. w ramach wydatków publicznych państwa członkowskie UE przeznaczyły 103,2 mld EUR na realizację projektów i działań służących rozwojowi obszarów wiejskich i stanowiących element programów rozwoju obszarów wiejskich (PROW), z czego kwota 58,8 mld EUR została już wypłacona bezpośrednim beneficjentom. Suma wydatków zaplanowanych do końca okresu programowania 2014–2020 wynosi 156,7 mld EUR⁽¹⁾. Kwoty te z pewnością robią wrażenie. Rzeczywisty wpływ EFRROW możemy jednak poznać, gdy posłuchamy, co mają do powiedzenia ludzie, którzy skorzystali z europejskich funduszy, by stworzyć lub rozwinąć własną działalność gospodarczą, zintensyfikować wykorzystanie nowoczesnych technologii w ich miejscowościach i sprawić, aby w większym stopniu sprzyjały one włączeniu społecznemu, zwiększeniu odporności lokalnych społeczności wiejskich oraz konkurencyjności i zrównoważeniu własnej działalności rolniczej. Na przykładzie ich historii widać, jak czasem nawet nieznaczne kwoty wsparcia publicznego mogą przynieść istotne zmiany. Historie osób, które odniosły sukces, mogą inspirować inne osoby do powielania sprawdzonych pomysłów w ramach podobnych inicjatyw realizowanych w innych obszarach. Umożliwi to wykorzystanie potencjału EFRROW tak, aby

na obszarach wiejskich „sprostano licznym wyzwaniom gospodarczym, środowiskowym i społecznemu, jakie stoją przed nimi w XXI wieku”⁽²⁾. W tym celu należy jednak gromadzić kluczowe informacje na temat projektów i prowadzić skuteczną wymianę takich informacji.

Krajowe sieci obszarów wiejskich regularnie gromadzą informacje na temat przykładowych projektów i dobrych praktyk oraz prowadzą wymianę tych informacji z zainteresowanymi stronami zaangażowanymi w rozwój obszarów wiejskich. Europejska Sieć na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich (ENRD) pełni funkcję platformy konsultacyjnej, która na poziomie europejskim gromadzi informacje na temat dobrych praktyk i przykładowych projektów w internetowej bazie danych, a także promuje rozpowszechnianie tych informacji podczas wydarzeń służących tworzeniu sieci kontaktów oraz w publikacjach tematycznych.

Wydarzeniem, które dało dodatkowy impuls do gromadzenia informacji na temat dobrych praktyk przez krajowe sieci obszarów wiejskich, był konkurs Rural Inspiration Awards, zorganizowany jesienią 2018 r. przez Europejską Sieć na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich. Dzięki tej inicjatywie stworzono mapę projektów, w ramach których z powodzeniem wykorzystuje się PROW, aby osiągnąć co najmniej jeden cel polityki rozwoju obszarów wiejskich: poprawę konkurencyjności (s. 4), działania na rzecz środowiska i klimatu (s. 10), odnowę obszarów wiejskich (s. 16), włączenie społeczne (s. 22) oraz przyjmowanie podejścia LEADER (s. 28). Jest to pięć głównych kategorii konkursu Rural Inspiration Awards.

⁽¹⁾ https://enrd.ec.europa.eu/policy-in-action/rural-development-policy-figures/rdp-monitoring-data-summaries_pl (dane z 2018 r. – publikacja wkrótce).

⁽²⁾ https://ec.europa.eu/agriculture/rural-development-2014-2020_pl

Pomysł spotkał się z niezwykle pozytywną reakcją krajowych sieci obszarów wiejskich i krajowych jednostek wspierających. Do stycznia 2019 r. wpłynęło 176 projektów – maksymalna dopuszczalna liczba projektów wskazana przez Europejską Sieć na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich w wytycznych dotyczących tego konkursu – zgłoszonych przez 27 krajowych jednostek wspierających z 23 państw członkowskich.

W wyniku wstępnej analizy zgłoszeń punkt kontaktowy ENRD wybrał 25 projektów (pięć na każdą z powyższych kategorii konkursu Rural Inspiration Awards). Następnie wybrane projekty poddano ocenie przeprowadzonej przez jury złożone z ekspertów, którzy wyłonili po jednym zwycięzcy z każdej kategorii.

Na obu etapach projekty oceniono pod kątem następujących sześciu kryteriów:

- bezpośrednie korzyści, tj. potencjalne lub faktyczne pozytywne zmiany gospodarcze, środowiskowe/klimatyczne i społeczne wynikające z inicjatywy;
- wartość w zakresie tworzenia sieci kontaktów, tj. współpraca między różnymi zainteresowanymi stronami lub zapewnianie nowych możliwości tworzenia sieci kontaktów / współpracy w wyniku inicjatywy;
- możliwość przenoszenia, tj. potencjalne lub faktyczne powielanie danej inicjatywy na innych europejskich obszarach, które borykają się z podobnymi problemami;
- synergie z innymi obszarami polityki UE i narzędziami finansowania innymi niż EFRROW lub wkład w urzeczywistnienie więcej niż jednego celu unijnej polityki rozwoju obszarów wiejskich;
- innowacyjność, tj. wykorzystanie nowej technologii, metodyki lub nowego podejścia, które opracowano od podstaw w ramach danej inicjatywy lub które nigdy wcześniej nie były wykorzystywane na szczeblu unijnym, krajowym, regionalnym ani lokalnym; oraz
- wartość jako źródło inspiracji – kryterium to opiera się na doświadczeniu ekspertów w zakresie rozwoju obszarów wiejskich.

W skład jury wchodziło siedmiu ekspertów z różnych organizacji działających na rzecz rozwoju obszarów wiejskich

oraz z instytucji Unii: Copa-Cogeca, Euromontana, BirdLife International, Komisja Europejska – Dyrekcja Generalna ds. Rolnictwa i Rozwoju Obszarów Wiejskich, Europejski Komitet Ekonomiczno-Społeczny (sekcja NAT) oraz punkt kontaktowy ENRD.

Równoległe do oceny technicznej prowadzonej przez jury wszyscy obywatele mogli wyrazić poparcie dla 25 finalistów za pośrednictwem platformy internetowej. ENRD i wszystkie zainteresowane krajowe sieci obszarów wiejskich zaangażowały się w kampanię prowadzoną w mediach społecznościowych w celu promowania udziału w tym powszechnym głosowaniu. Głosowanie to stanowiło szóstą kategorię konkursu Rural Inspiration Awards.

Według stanu z południa w dniu 11 kwietnia 2019 r., gdy odbyła się ceremonia zamknięcia, głos na jeden z 25 wybranych projektów oddało ponad 8 000 osób. Wieczorem tego samego dnia podczas ceremonii zamknięcia zorganizowanej w ramach wydarzenia networX⁽³⁾ Phil Hogan, europejski komisarz do spraw rolnictwa i rozwoju obszarów wiejskich, przedstawił sześciu zwycięzców konkursu Rural Inspiration Awards.

Dzięki konkursowi Rural Inspiration Awards projekty realizowane przez beneficjentów i finansowane w ramach EFRROW zdobyły niespotykaną wcześniej widoczność w kraju i za granicą, usprawniono proces gromadzenia danych na temat dobrych praktyk przez krajowe jednostki wspierające oraz zapewniono ściślejszy związek między tymi jednostkami a autorami projektów. Podsumowując, konkurs stanowił wspaniałą okazję do wymiany inspirujących prawdziwych historii dotyczących rozwoju obszarów wiejskich. Niniejsza nowa broszura o przykładowych projektach współfinansowanych z EFRROW stanowi kolejny sposób na docenienie tych projektów i zapewnienie inspiracji dla zainteresowanych stron zaangażowanych w rozwój obszarów wiejskich w całej Europie.

Uwaga! Rusza konkurs Rural Inspiration Awards edycja 2020. Tym razem tematem konkursu będzie biogospodarka i zmiana klimatu⁽⁴⁾.

Zespół punktu kontaktowego ENRD

⁽³⁾ Wydarzenie networX zorganizowała Europejska Sieć na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich w kwietniu 2019 r., aby podkreślić wartość tworzenia sieci kontaktów dla rozwoju obszarów wiejskich, przedstawić wyniki z ostatnich dziesięciu lat w dziedzinie tworzenia sieci kontaktów na obszarach wiejskich oraz zastanowić się nad przyszłymi działaniami w tym zakresie. https://enrd.ec.europa.eu/news-events/events/networx-inspiring-rural-europe_pl.

⁽⁴⁾ https://enrd.ec.europa.eu/news-events/news/rural-inspiration-awards-2020_pl

Temat 1: Poprawa konkurencyjności

Jednym z podstawowych celów aktualnej unijnej polityki rozwoju obszarów wiejskich jest zwiększenie rentowności i konkurencyjności rolnictwa. W konkursie Rural Inspiration Awards 2019 doceniono projekty, w ramach których środki finansowe z EFRROW z powodzeniem wykorzystano na zapewnienie i pobudzenie konkurencyjności obszarów wiejskich za sprawą zróżnicowania gospodarczego, promowania zrównoważonej produkcji oraz inwestowania w innowacje.

Pięć projektów nominowanych do nagrody Rural Inspiration Award w tej kategorii to przykłady tego, jak EFRROW przyczynia się do zwiększenia konkurencyjności gospodarstw rolnych, przedsiębiorstw przemysłu leśnego i innych przedsiębiorstw wiejskich w Europie, w tym poprzez promowanie modernizacji i odporności gospodarstw rolnych oraz propagowanie i dywersyfikację łańcuchów żywnościowych.

Dywersyfikacja produkcji rolnej oraz rozwój nowych produktów i usług mogą stanowić kluczowe etapy zwiększenia konkurencyjności przedsiębiorstw wiejskich. W dogodnej sytuacji do wprowadzania innowacji znajdują się przede wszystkim młodzi rolnicy i nowe podmioty, którzy mogą czerpać znaczne korzyści ze wsparcia EFRROW na rozwój i testowanie nowych pomysłów.

Na s. 5 można przeczytać historię Nurii Alvarez, młodej Hiszpanki zajmującej się rolnictwem, która wykorzystwała środki finansowe uzyskane z EFRROW na utworzenie plantacji jeżyn w regionie, w którym tradycyjnie uprawia się pszenicę i jęczmień, i stworzyła nową serię produktów o wysokiej wartości dodanej.

Zrównoważony system dostaw surowców może sprzyjać zapewnieniu, aby potrzeby w zakresie produkcji zostały spełnione, a odnoszące sukcesy przedsiębiorstwa mogły sprostać rosnącemu zapotrzebowaniu. EFRROW daje możliwości propagowania wydajności rolnictwa i usprawnienia lokalnej produkcji surowców, co pozytywnie wpływa na wiejskie łańcuchy wartości i lokalną gospodarkę.

Brännland Cider (s. 6) to przedsiębiorstwo na północy Szwecji zajmujące się produkcją cydru lodowego. Przedsiębiorstwo to połączyło środki pozyskane w ramach wsparcia z PROW i w ramach finansowania społecznościowego i przeznaczyło je na zasadzenie sadu jabłoniowego, aby sprostać rosnącym potrzebom produkcyjnym.

W Finlandii przedsiębiorstwo zajmujące się produkcją ginu i whisky z żyta skorzystało ze wsparcia z PROW, aby zwiększyć swoje moce produkcyjne i tym samym zaspokoić popyt na rynku krajowym i międzynarodowym (s. 7).

Z PROW mogą korzystać również przedsiębiorstwa, które pragną osiągnąć rentowność gospodarczą, dbając jednocześnie o dobrostan zwierząt i zrównoważony rozwój.

Niderlandzkie przedsiębiorstwo skorzystało z finansowania z EFRROW, aby stworzyć modułowy system chowu umożliwiający mu prowadzenie produkcji jaj i wysokiej jakości mięsa z koguta z poszanowaniem dobrostanu zwierząt i zasad ochrony środowiska (s. 8).

Dzięki PROW młodzi, przedsiębiorczy ludzie mogą zakładać i rozwijać odnoszące sukcesy przedsiębiorstwa, w pierwszej kolejności testując innowacyjne projekty i rynki na małą skalę, aby później planować bardziej ambitne zmiany.

Mid Ireland Adventure to przedsiębiorstwo typu start-up specjalizujące się w organizacji zajęć sportowych na wolnym powietrzu. Przedsiębiorstwo to przeznaczyło środki uzyskane w ramach wsparcia z PROW na zakup sprzętu w odpowiedzi na rosnące zainteresowanie turystyką przygodową, czym wpłynęło na rozwój nowego rynku lokalnego (s. 9).

Hiszpańskie jeżyny inspiracją dla obszarów wiejskich w Europie

Młoda Hiszpanka zajmująca się rolnictwem wykorzystała finansowanie z PROW na utworzenie plantacji jeżyn w regionie, z którego pochodzi i w którym produkuje się pszenicę i jęczmień.

Nuria Alvarez w wieku 13 lat wyjechała z rodzinnego miasta Zamora w celach edukacyjnych, a następnie uzyskała dyplom ukończenia studiów wyższych na kierunku public relations. W wieku 33 lat powróciła do Zamory, aby założyć własną działalność gospodarczą.

Zamora, położona w północno-zachodniej części Hiszpanii, to obszar ubogi w zasoby wody, na którym dominuje produkcja pszenicy i jęczmienia. Innowacyjność pomysłu Nurii Alvarez polegała na tym, że kobieta postanowiła wprowadzić nową uprawę, łącząc doświadczenie swojej rodziny przy pracy w rolnictwie z własną wiedzą fachową w dziedzinie marketingu.

Po przeanalizowaniu zasobów dostępnych w tym gospodarstwie młoda Hiszpanka zdecydowała, że obszar ten idealnie nadaje się pod nawadnianą uprawę jeżyn. Jest to uprawa zasobooszczędna, gdyż pojedynczy krzew potrzebuje jedynie około dwóch litrów wody na każdy trzymiesięczny okres zmianowania upraw, czyli znacznie mniej niż ilość wody, jakiej wymagają inne uprawy typowe dla tego obszaru.

W 2017 r. za pośrednictwem lokalnej grupy działania Adri Palomares Nuria uzyskała finansowanie z programu LEADER w ramach PROW dla Kastylii i Leónu przeznaczone na wprowadzenie tej alternatywnej uprawy o wysokiej wartości dodanej na potrzeby działalności swojego przedsiębiorstwa Agroberry.

Z pomocą swojego ojca – również rolnika – Nuria zaczęła od uprawy 400 krzewów jeżynowych. Z czasem stopniowo rozszerzyła uprawę do 1 800 krzewów. Oczekuje się, że do 2021 r. plantacja osiągnie pełną zdolność produkcyjną: będzie obejmować 4 500 siewek zasianych na obszarze dwóch hektarów, a jeden krzew podczas jednego zbioru będzie dawał 4 kg owoców.

© Agroberry

W ramach projektu wprowadzono zasobooszczędną uprawę na obszarze ubogim w zasoby wody.

„W pracę naszych rąk wkładamy całe serce”.

Nuria Alvarez
Agroberry

Uprawę prowadzi się bez użycia pestycydów i herbicydów, a do nawożenia wykorzystuje się wyłącznie nawóz organiczny pochodzący od bydła hodowanego przez ojca Nurii. Kobieta jest zdania, że na tym etapie uzyskanie certyfikatu ekologicznego wiązałoby się ze zbyt dużymi kosztami. Zamierza jednak zdobyć taki certyfikat, jak tylko plantacja osiągnie pełną zdolność produkcyjną.

W wyniku projektu utworzono jedno pełnoetatowe miejsce pracy i pięć tymczasowych miejsc pracy. W 2018 r. sprzedaż wzrosła o ponad 15 %.

Nuria aktywnie angażuje się w tworzenie sieci kontaktów. Bierze udział w targach, organizuje spotkania z dużymi przedsiębiorstwami i zasadniczo stara się zostać zauważona w środowisku producentów owoców czerwonych w Hiszpanii. Gospodarstwo jest otwarte dla odwiedzających oraz na wymianę wiedzy z zainteresowanymi okolicznymi rolnikami.

Młoda Hiszpanka otworzyła zakład przetwórstwa owoców, w którym produkuje różnorakie produkty, m.in. dżemy i wino.

Jej gospodarstwo rolne staje się atrakcją agroturystyczną, dzięki czemu cały obszar zyskuje na popularności jako cel wyjazdów turystycznych. W 2018 r. gospodarstwo odwiedziło ponad 30 gości.

Jak dotąd przedsiębiorstwo Agroberry otrzymało sześć nagród na szczeblu krajowym i regionalnym, a dzięki nagrodzie w konkursie Rural Inspiration Awards przedsiębiorstwo stało się znane w Europie.

Nazwa projektu	Oryginalna produkcja przedsiębiorstwa Agroberry z Zamory („Agroberry Original from Zamora”)
Rodzaj beneficjenta	Przedsiębiorstwo prywatne
Okres	2015–2019
Finansowanie	<ul style="list-style-type: none"> Budżet całkowity: 55 985 EUR Wkład z EFRROW: 13 436 EUR Wkład krajowy/regionalny: 3 359 EUR Wkład prywatny: 39 190 EUR
Działanie w ramach PROW	Działanie 19 – Wsparcie na rozwój lokalny kierowany przez społeczność w ramach LEADER
Dodatkowe informacje	<ul style="list-style-type: none"> https://enrd.ec.europa.eu/projects-practice/agroberry-original-zamora_pl www.agroberry.es
Kontakt	nuria.alvarez@agroberry.es

Poprawa konkurencyjności szwedzkiego cydru lodowego

Szwedzkie przedsiębiorstwo produkujące cydr połączyło finansowanie z EFRROW z finansowaniem społecznosciowym, aby zabezpieczyć łańcuch dostaw surowców i zwiększyć swoją rentowność gospodarczą.

W 2010 r. Andreas Sundgren Graniti założył przedsiębiorstwo Brännland Cider w miejscowości Vännäsby położonej w środkowej części Szwecji. Przedsiębiorstwo zajmuje się produkcją cydru lodowego. Jest to napój fermentowany wytwarzany z soku z mrożonych jabłek, głównie produkowany w Kanadzie.

Przedsiębiorstwo Andreeasa z roku na rok rozwijało się, ale jabłka pochodziły głównie z południa Szwecji, gdyż na północy kraju od dziesięcioleci nie było żadnych komercyjnych sadów jabłoniowych.

W biznesplanie przedsiębiorstwa przewidziano zwiększenie produkcji z 20 000 butelek w 2015 r. do 100 000 w 2017 r. Do 2021 r. co najmniej 50 % przychodów przedsiębiorstwa powinno pochodzić z wywozu.

Aby zapewnić dostawy jabłek na poziomie odpowiadającym rosnącej produkcji, Andreas postanowił, że wspólnie ze Szwedzkim Uniwersytem Rolniczym stworzy nowy sad jabłoniowy składający się z około 1 000 jabłoni. W tym celu mężczyzna postanowił połączyć wsparcie objęte działaniem 4 w ramach szwedzkiego PROW – Inwestycje w środki trwałe – z kampanią crowdfundingową.

Kampania ta polegała na zachęceniu okolicznych mieszkańców i lokalnych przedsiębiorstw do adopcji drzewa rosnącego w sadzie i nadania mu nazwy. Wsparcia udzieliło 360 przedsiębiorstw i osób prywatnych, a każde drzewo w sadzie zyskało „opiekuna”, co zacieśniło związek społeczności lokalnej z przedsiębiorstwem.

W wyniku zasadzenia sadu jabłoniowego stworzono jedno miejsce pracy, natomiast przedsiębiorstwo zyskało większą kontrolę nad dostawą surowca. W 2018 r. przedsiębiorstwo Brännland Cider osiągnęło swój cel polegający na produkcji 100 000 butelek rocznie, a obecnie produkcja utrzymuje się na stałym poziomie.

Zwiększyła się konkurencyjność przedsiębiorstwa. Produkowany przez przedsiębiorstwo cydr można znaleźć w ponad 350 sklepach na terenie całej Szwecji, jest serwowany w niektórych europejskich restauracjach wyróżnionych w przewodniku Michelin, a także jest przeznaczony na wywóz do dziesięciu państw.

„Nie uważam, aby działanie na małą skalę mogło stanowić cel końcowy. W ten sposób nie tworzy się miejsc pracy. Co więcej, działanie na małą skalę wcale nie musi być bardziej ekologiczne. Należy się rozwijać, nie zapominając jednak o znaczeniu naszych produktów w kontekście lokalnym”.

Andreas Sundgren
Założyciel Brännland Cider

© Brännland Cider

W wyniku zasadzenia sadu jabłoniowego przy wsparciu w ramach EFRROW stworzono jedno miejsce pracy, a przedsiębiorstwo zyskało większą kontrolę nad dostawą surowca.

Ponadto dzięki założeniu sadu jabłoniowego ograniczono transport jabłek z południa Szwecji, dzięki czemu przyczyniono się do redukcji emisji CO₂.

Na skutek projektu rolnicy na północy Szwecji zaczynają uprawiać jabłka do użytku przemysłowego.

Od momentu uzyskania nominacji w konkursie Rural Inspiration Awards przedsiębiorstwo Brännland Cider zostało członkiem nowej grupy operacyjnej EIP-AGRI ds. przemysłowej produkcji jabłek uprawianych w klimacie północnym.

Nazwa projektu	Brännland Cider
Rodzaj beneficjenta	Przedsiębiorstwo prywatne
Okres	2015–2017
Finansowanie	<ul style="list-style-type: none"> • Budżet całkowity: 235 980 EUR • Wkład z EFRROW: 47 196 EUR • Wkład krajowy/regionalny: 47 196 EUR • Wkład prywatny: 141 588 EUR
Działanie w ramach PROW	Działanie 4 – Inwestycje w środki trwałe
Dodatkowe informacje	<ul style="list-style-type: none"> • https://enrd.ec.europa.eu/projects-practice/brannland-cider_pl • http://www.brannlandcider.se
Kontakt	andreas@brannlandcider.se

Światowy wywóz fińskich alkoholi rzemieślniczych

Destylarnia whisky znajdująca się na obszarach wiejskich w Finlandii skorzystała ze wsparcia w ramach PROW, aby zwiększyć i zróżnicować produkcję i tym samym zaspokoić rosnący popyt na rynku krajowym i międzynarodowym, ograniczając jednocześnie pozostawiany ślad węglowy.

Kyrö Distillery, z siedzibą w Isokyrö na zachodzie Finlandii, rozpoczęło swoją działalność w 2014 r. jako mały zakład produkujący rzemieślniczą whisky. Ze względu na rosnący popyt na wytwarzany produkt w 2016 r. właściciele postanowili wystąpić z wnioskiem o dofinansowanie z EFRROW w ramach PROW dla Finlandii kontynentalnej, aby zwiększyć konkurencyjność przedsiębiorstwa na światowym rynku w drodze dywersyfikacji i zwiększenia zdolności produkcyjnej.

Przedsiębiorstwo skorzystało z działania 4 w ramach PROW – Inwestycje w środki trwałe – w celu otwarcia nowej linii produkcyjnej ginu, aby móc w tym samym czasie produkować gin i whisky. Destylarnia zwiększyła zdolność produkcyjną w zakresie butelkowania z 1 700 do 4 500 butelek dziennie. Przeprowadzono remont pomieszczeń, w tym centrum dla zwiedzających, które składa się z sali wystawowej i restauracji, a także usprawniono logistykę. Całkowita zdolność produkcyjna zarówno ginu, jak i whisky wzrosła o 400 %.

Przedsiębiorstwo Kyrö wytwarza swoje produkty w 100 % z fińskiego zysa. Zys pochodzący z produkcji lokalnej zaspokaja jedynie część potrzeb produkcyjnych. Przedsiębiorstwo pracuje zatem z miejscowymi rolnikami nad zwiększeniem produkcji zysa na tym obszarze. Gini wytwarza się z lokalnie zbieranych ziół.

© Kyrö Distillery

Korzystanie z miejscowych usług i surowców powoduje zwiększenie zasobooszczędności przedsiębiorstwa i stanowi wsparcie dla społeczności lokalnej.

Przedsiębiorstwo zainstalowało układ odzysku ciepła umożliwiający ogrzewanie destylarni za pomocą ciepła i pary generowanych przez linię produkcyjną. W ten sposób ograniczono zarówno zużycie, jak i utratę energii, i tym samym zmniejszono ślad węglowy przedsiębiorstwa.

Korzystanie z miejscowych usług i surowców powoduje zwiększenie zasobooszczędności przedsiębiorstwa i stanowi wsparcie dla społeczności lokalnej.

Za sprawą zwiększenia zdolności produkcyjnej utworzono dziewięć nowych miejsc pracy, z czego cztery stanowiska zajmują kobiety w wieku poniżej 29 lat. Przedsiębiorstwo zatrudnia 30 osób.

Przedsiębiorstwo Kyrö prowadzi wywóz do 28 państw w Europie i Azji oraz do Stanów Zjednoczonych.

Corocznie centrum dla zwiedzających odwiedza ponad 14 000 osób, które korzystają również z usług innych miejscowych przedsiębiorstw. W 2018 r. roczny obrót destylarni i centrum dla zwiedzających wyniósł 5 mln EUR.

Przedsiębiorstwo planuje dalszy wzrost produkcji, a jednocześnie pragnie nadal korzystać z miejscowych składników oraz tworzyć nowe miejsca pracy dla członków swojej społeczności.

„Jako przedsiębiorstwo najpierw stworzyliśmy wartości, na których później zbudowaliśmy markę. Obecnie rozwijamy się i tworzymy swoją przyszłość, bazując na tych samych wartościach”.

Miko Heinilä, kierownik destylarni
Przedsiębiorstwo Kyrö Distillery

Nazwa projektu	Kyrö Distillery – Inwestowanie w poprawę zdolności produkcyjnej („Kyrö Distillery – Investing in improved production capacity”)
Rodzaj beneficjenta	Przedsiębiorstwo prywatne
Okres	2016–2018
Finansowanie	<ul style="list-style-type: none"> Budżet całkowity: 1 284 315 EUR Wkład z EFRROW: 107 882 EUR Wkład krajowy/regionalny: 148 980 EUR Wkład prywatny: 1 027 452 EUR
Działanie w ramach PROW	Działanie 4 – Inwestycje w środki trwałe
Dodatkowe informacje	<ul style="list-style-type: none"> https://enrd.ec.europa.eu/projects-practice/kyro-distillery-investing-improved-production-capacity_pl http://www.kyrodistillery.com
Kontakt	miika@kyrodistillery.com

Transformacja niderlandzkiego sektora drobiu

Niderlandzkie przedsiębiorstwo zajmujące się produkcją jaj i wysokiej jakości mięsa z koguta korzysta z finansowania z EFRR, aby łączyć dbałość o dobrostan zwierząt ze zrównoważonymi praktykami i rentownością finansową.

W tradycyjnym sektorze hodowli drobiu do celów produkcji jaj młode pisklęta płci męskiej są usuwane w drodze gazowania. Niderlandzkie przedsiębiorstwo Kipster dostrzegło jednak inne możliwe rozwiązania.

Wcześniej przedsiębiorstwo Kipster pozyskiwało kury nioski od przedsiębiorstwa hodowlanego, które z kolei nabywało pisklęta z wylęgarni. Przedsiębiorstwo Kipster dążyło do tego, aby cały łańcuch produkcyjny był jak najbardziej zrównoważony i przyjazny zwierzętom, ale wylęgarnia i przedsiębiorstwo hodowlane, z których usług korzystało, nie spełniały norm certyfikacji dobrostanu zwierząt.

Dlatego też przedsiębiorstwo to złożyło wniosek o finansowanie z działania 4 – Inwestycje w środki trwałe – w ramach niderlandzkiego PROW, aby zainwestować w modułowy system chowu umożliwiający wspólny chów kur i kogutów przez okres 17 tygodni. Chów odbywa się zgodnie ze specyfikacją niderlandzkiego znaku jakości „Beter Leven” („Lepsze życie”) przyznawanego na podstawie norm dotyczących ochrony i dobrostanu zwierząt. Po tym okresie kogut zostaje poddany ubojowi w celu produkcji wysokiej jakości mięsa.

Przyjęte przez przedsiębiorstwo całościowe podejście do produktu przynosi doskonałe rezultaty. Przedsiębiorstwo podpisało umowę z siecią supermarketów Lidl na dostawę jaj na okres pięciu lat. Cena za jedno jajo może wynosić 23 centy, co przewyższa średnią cenę.

Przedsiębiorstwo Kipster pracuje obecnie nad stworzeniem specjalnego znaku jakości w odniesieniu do produkcji mięsa z koguta, prowadząc w tym celu konsultacje z niderlandzką organizacją zwalczającą okrucieństwo wobec zwierząt (Dierenbescherming). Po zakończeniu tych prac przedsiębiorstwo Kipster będzie mogło podwyższyć cenę produkowanego mięsa z koguta.

Nowy system chowu pozwala uniknąć transportu piskląt z wylęgarni do kojca do odchowu, a następnie transportu kur z kojca do odchowu do przedsiębiorstwa Kipster – proces ten jest bardzo stresujący dla zwierząt i niepotrzebnie powoduje emisję gazów cieplarnianych.

Ruud Zanders, współzałożyciel przedsiębiorstwa Kipster, zajmuje drugie miejsce w rankingu 100 najlepszych pod względem zrównoważonego rozwoju, prowadzonym przez niderlandzki dziennik Trouw. Przedsiębiorstwo planuje otwarcie zakładu Kipster w Belgii.

„Wybierz zintegrowane podejście. Staraj się przyczynić do rozwiązywania światowych wyzwań we wszystkich ich aspektach, współpracując z ludźmi spoza własnego wąskiego grona rolników”.

Ruud Zanders

Współzałożyciel przedsiębiorstwa Kipster

Nazwa projektu	Kipster – wprowadzenie modułowego systemu hodowli do produkcji jaj i drobiu („Kipster – introducing a modular rearing system for eggs and poultry production”)
Rodzaj beneficjenta	Przedsiębiorstwo prywatne
Okres	2018–2019
Finansowanie	<ul style="list-style-type: none"> • Budżet całkowity: 770 000 EUR • Wkład z EFRR: 125 000 EUR • Wkład krajowy/regionalny: 125 000 EUR • Wkład prywatny: 520 000 EUR
Działanie w ramach PROW	Działanie 4 – Inwestycje w środki trwałe
Dodatkowe informacje	<ul style="list-style-type: none"> • https://enrd.ec.europa.eu/projects-practice/kipster-introducing-modular-rearing-system-eggs-and-poultry-production_pl • http://www.kipster.nl
Kontakt	ei@kipster.nl

© Valerie Kuypers

Ten projekt zwiększył rentowność przedsiębiorstwa, a jednocześnie przyczynia się do poprawy dobrostanu zwierząt.

Turystyka przygodowa na obszarach wiejskich Irlandii

Przedsiębiorstwo typu start-up specjalizujące się w organizacji zajęć sportowych na wolnym powietrzu przeznaczyło środki uzyskane w ramach wsparcia z PROW na zakup sprzętu w odpowiedzi na rosnące zainteresowanie turystyką przygodową.

Jonathan O'Meara założył mikroprzedsiębiorstwo Mid Ireland Adventure w związku z rosnącym popytem na uprawianie sportów przygodowych na obszarach wiejskich. Jonathan, który wcześniej był dziennikarzem, wykorzystał swoje umiejętności z zakresu marketingu, public relations, projektowania i informatyki do stworzenia logo i marki swojego przedsiębiorstwa.

Głównym celem jego strategii biznesowej było stworzenie uznanej marki cieszącej się zaufaniem i szacunkiem, oferującej wysokiej jakości zajęcia z zakresu sportów przygodowych z zachowaniem bardzo wysokich standardów bezpieczeństwa.

Jonathan dokonał znacznych inwestycji w podnoszenie kwalifikacji i zdobył szereg świadectw instruktora z zakresu sportów przygodowych i bezpieczeństwa na wodzie. Następnie od lokalnej grupy działania, Offaly Local Development Company, uzyskał dofinansowanie z programu LEADER, które przeznaczył na zakup sprzętu do uprawiania sportów przygodowych posiadającego niezbędne zabezpieczenia i zgodnego ze standardami bezpieczeństwa. Na sprzęt ten składały się rowery górskie, sprzęt do paddleboardingu i skafandry piankowe.

Od pierwszego sezonu swojej działalności w 2017 r. przedsiębiorstwo Mid Ireland Adventure oferuje zarówno wodne, jak i lądowe zajęcia sportowe w hrabstwie Offaly. Przedsiębiorstwo prowadzi działalność przez cały rok. Zajęcia wodne cieszą się większą popularnością w miesiącach letnich, natomiast zimą dominują wędrowki górskie i rajdy rowerowe.

Jedną z wartości, którymi kieruje się przedsiębiorstwo Mid Ireland Adventure, jest edukacja ekologiczna. Przedsiębiorstwo informuje o lokalnej historii i przyrodzie, czym chce zachęcić do większego poszanowania środowiska Offaly. Przedsiębiorstwo zajmuje się również propagowaniem większego bezpieczeństwa w wodzie.

Działalność Mid Ireland Adventure przyciąga do Midland coraz więcej odwiedzających z regionu, kraju i zagranicy, w tym z Europy, Stanów Zjednoczonych i Ameryki Południowej. Odwiedzający przyczyniają się do wzrostu lokalnej gospodarki, gdyż korzystają również z lokalnych usług detalicznych, usług hotelarsko-turystycznych oraz z bazy noclegowej.

Projekt skutkował utworzeniem jednego pełnoetatowego miejsca pracy (Jonathan jest głównym pracownikiem przedsiębiorstwa) i jednego stanowiska sezonowego.

„[...] Przedstawiciele Offaly Local Development zawsze na każdym etapie służyli mi swoją pomocą, nieocenionym wsparciem i poradami [...]. Dotacja z programu LEADER stanowiła ogromną pomoc na początkowych etapach. Dzięki niej przedsiębiorstwo zyskało większą swobodę działania w pierwszych latach funkcjonowania”.

Jonathan O'Meara
Mid Ireland Adventure

© Mid Ireland Adventure

Projekt ten przyciąga do Midland coraz więcej odwiedzających z regionu, kraju i zagranicy, co korzystnie wpływa na lokalną gospodarkę.

Przedsiębiorstwo zapewnia zajęcia, dzięki którym sezon turystyczny trwa dłużej. Ponadto oferta przedsiębiorstwa jest dostosowana do potrzeb konkretnych grup klientów oraz do celów organizacji różnego rodzaju imprez okolicznościowych, takich jak urodziny czy wieczory kawalerskie/panieńskie.

Zimą 2019 r. przedsiębiorstwo otworzyło nowy sklep z rowerami górskimi w pobliskiej miejscowości Kinnitty, tym samym tworząc nowe pełnoetatowe miejsce pracy.

Nazwa projektu	Mid Ireland Adventure
Rodzaj beneficjenta	Przedsiębiorstwo prywatne
Okres	2017–2018
Finansowanie	<ul style="list-style-type: none"> Budżet całkowity: 20 957 EUR Wkład z EFRROW: 6 580 EUR Wkład krajowy/regionalny: 3 898 EUR Wkład prywatny: 10 478 EUR
Działanie w ramach PROW	Działanie 19 – Wsparcie na rozwój lokalny kierowany przez społeczność w ramach LEADER
Dodatkowe informacje	<ul style="list-style-type: none"> https://enrd.ec.europa.eu/projects-practice/mid-ireland-adventure_pl http://www.midirelandadventure.ie
Kontakt	info@midirelandadventure.ie

Temat 2: Działania na rzecz środowiska i klimatu

Niezbędnym elementem działań na rzecz ochrony różnorodności biologicznej i łagodzenia zmiany klimatu jest zrównoważone gospodarowanie bogatymi zasobami naturalnymi europejskich obszarów wiejskich. Wydajne gospodarowanie zasobami przyczynia się również do zapewnienia, aby rolnictwo charakteryzowało się długoterminowym zrównoważonym wzrostem gospodarczym i rozwojem społecznym. Celem tej kategorii konkursu Rural Inspiration Awards 2019 było docenienie wartości projektów, w ramach których finansowanie z EFRROW przeznacza się na ochronę ekosystemów, przeciwdziałanie zmianie klimatu i ograniczenie wpływu działalności wiejskiej na środowisko.

Podjęcie zakładające przejście na „zieloną gospodarkę” ma na celu osiągnięcie równowagi między wzrostem gospodarczym a zrównoważeniem środowiskowym. Obok odbudowy i ochrony ekosystemów są to kluczowe priorytety unijnej polityki rozwoju obszarów wiejskich⁽¹⁾.

PROW realizowane na terenie całej Europy służą ochronie bioróżnorodności i wspieraniu zasobooszczędności oraz przejściu na gospodarkę niskoemisyjną i odporną na zmianę klimatu. W tym celu stosuje się takie rozwiązania, jak odpowiednie gospodarowanie zasobami wodnymi i glebami oraz rozwój łańcuchów wartości biogospodarki wiejskiej. Coraz lepiej widać, że rolnictwo może wnieść wkład w działania na rzecz środowiska i klimatu.

Na przykładzie pięciu projektów nominowanych w tej kategorii konkursu Rural Inspiration Awards widać, jak w praktyce można łączyć dążenia do urzeczywistnienia celów środowiskowych i klimatycznych z osiągnięciem rentowności gospodarczej.

Wnioski Komisji dotyczące WPR po 2020 r. uwidaczniają wyższy poziom ambicji środowiskowych, który ma ułatwić skuteczne reagowanie na wyzwanie, jakim jest ochrona bioróżnorodności na europejskich obszarach wiejskich. W pewnym stopniu może to stanowić rezultat projektów, w ramach których obecnie dostępne wsparcie z PROW wykorzystuje się na działania przyczyniające się do odbudowy, ochrony i poprawy stanu ekosystemów.

Na s. 11 przedstawiono historię Gospodarstwa Kowalski (Polska), które wykorzystuje wsparcie z PROW na wdrożenie zrównoważonego modelu rolnictwa łączącego wytwarzanie wysokiej jakości produktów z ochroną środowiska.

Dwóch irlandzkich rolników korzysta ze wsparcia z PROW, aby aktywnie zarządzać swoim gospodarstwem rolnym i tym samym przeciwdziałać utracie różnorodności biologicznej na ich lokalnym obszarze (s. 12).

Współpraca i wymiana wiedzy to elementy niezbędne do zapewnienia, aby opracowywane dobre praktyki w zakresie zrównoważonego gospodarowania zasobami uwzględniały potrzeby i punkty widzenia różnych zainteresowanych stron, a skuteczne inicjatywy były rozpowszechniane i powielane na innych obszarach.

W ramach PROW dla Finlandii kontynentalnej wspiera się współpracę i wymianę wiedzy w celu przeciwdziałania eutrofizacji narażonego na ten proces systemu jezior (s. 13).

We Francji projekt na rzecz współpracy międzyregionalnej realizowany w ramach programu LEADER obejmuje działania wspierające rozwój systemu służącego do weryfikacji identyfikowalności i zrównoważonego gospodarowania drewnem pochodzącym z żywopłotów (s. 14).

PROW często stanowią najlepszy sposób na przetestowanie na małą skalę praktyk przyjaznych środowisku, które z finansowego punktu widzenia mogą wydawać się ryzykowne. Powodzenie takich praktyk może przyczynić się do zwiększenia świadomości, sprawić, że dana społeczność będzie wspierać takie praktyki, a także doprowadzić do ich szerszego rozpowszechnienia.

Na Balearach (Hiszpania) w wyniku projektu pilotażowego wspieranego w ramach PROW (s. 15) wykazano korzyści środowiskowe i klimatyczne płynące z wykorzystania energii słonecznej w sektorze pierwotnym.

⁽¹⁾ Zob. Przegląd Obszarów Wiejskich UE nr 23 „Gospodarka ekologiczna” https://enrd.ec.europa.eu/publications/eu-rural-review-23-green-economy-opportunities-rural-europe_pl.

Zrównoważony rozwój zapewniający wysokiej jakości produkcję na obszarach wiejskich w Polsce

Wsparcie w ramach PROW umożliwiło polskiemu rolnikowi wdrożenie zrównoważonego modelu rolnictwa łączącego wytwarzanie wysokiej jakości produktów z ochroną środowiska.

Krzysztof Kowalski jest właścicielem tradycyjnego gospodarstwa rodzinnego o powierzchni 130 ha położonego na terenie zlewni Turki w centralnej części Polski. Działalność gospodarstwa obejmuje uprawę lnu i rzepaku, wyłaczanie z nich oleju i bezpośrednią sprzedaż wytworzonego oleju klientom. Od ponad dziesięciu lat gospodarstwo zajmuje się ponadto hodowlą polskiej rasy „złotnicka biała” pod nadzorem Uniwersytetu Przyrodniczego w Poznaniu. Obecnie jest to największa hodowla tej unikatowej rasy świń w Polsce.

Krzysztof postanowił opracować zrównoważony model rolnictwa łączący wysokiej jakości produkcję rolną z ochroną środowiska. Złożył wniosek o wsparcie objęte działaniem 10 w ramach polskiego PROW – działanie rolno-środowiskowo-klimatyczne.

Od 2015 r. w gospodarstwie tworzy się i utrzymuje tereny podmokłe na środku pola oraz stawy i strefy buforowe, uprawia się rośliny międzyplonowe i rośliny strączkowe, a także przeprowadza się regularne badania paszy i wody na obecność azotanów i pestycydów.

Wzdłuż Turki i między polami posadzono ponad 1 000 drzew (buki i graby), które pełnią funkcję stref buforowych zapobiegających wymywaniu składników pokarmowych i wspierających różnorodność biologiczną.

Zboża ozime i rzepak sieje się na całej powierzchni wzdłuż rzeki od jesieni do wiosny, co zapobiega wymywaniu azotu i fosforu.

Międzyplon ścierniskowy wykorzystuje się do zacieniania gleby, ograniczając tym samym parowanie i erozję gleby. Stosuje się orkę pozostałości substancji organicznych, aby użyźnić glebę poprzez zwiększenie zawartości próchnicy.

© Kowalski Farm

Obecnie gospodarstwo jest największym w kraju hodowcą rzadkiej polskiej rasy świń „złotnicka biała”.

Gospodarstwo rolne jest w dużej mierze samowystarczalne. Przykładowo makuchy wykorzystuje się jako ekologiczną i pożywną paszę dla zwierząt. Utrzymuje się odpowiednie warunki w zakresie dobrostanu zwierząt, a oborniki i gnojownicę stosuje się na warunkach i w ilościach wskazanych w Kodeksie dobrej praktyki rolniczej na podstawie dyrektywy azotanowej.

Gospodarstwo swój sukces zawdzięcza głównie przyjęciu całościowego podejścia do zrównoważonych upraw i produkcji trzody chlewnej.

Krzysztof wraz z żoną Hanną aktywnie dzielą się posiadaną wiedzą i zdobytym doświadczeniem z rolnikami z Polski i zagranicą. Gospodarstwo należy do Ogólnopolskiej Sieci Zagród Edukacyjnych.

Wysokiej jakości produkty wytwarzane w gospodarstwie zdobyły wiele nagród w krajowych i europejskich konkursach oraz znalazły się na krajowej liście produktów tradycyjnych. Gospodarstwo bierze udział w targach rolniczych, startuje w konkursach w zakresie lokalnych produktów, a w publikacjach branżowych często pojawiają się informacje na jego temat.

„Nagroda dodatkowo mnie zmotywowała i umocniła w dążeniu do dzielenia się z innymi ludźmi sposobami na życie w harmonii z naturą”.

Krzysztof Kowalski
Gospodarstwo Kowalski

Nazwa projektu	Gospodarstwo Kowalski – wsparcie rolno-środowiskowo-klimatyczne na potrzeby rolnictwa zrównoważonego
Rodzaj beneficjenta	Rolnik
Okres	2015–2020
Finansowanie	<ul style="list-style-type: none"> Budżet całkowity: 33 618 EUR Wkład z EFRROW: 21 381 EUR Wkład krajowy/regionalny: 12 237 EUR
Działanie w ramach PROW	Działanie 10 – Działanie rolno-środowiskowo-klimatyczne
Dodatkowe informacje	<ul style="list-style-type: none"> https://enrd.ec.europa.eu/projects-practice/kowalski-farm-agri-environment-climate-support-sustainable-agriculture_pl http://www.olejekowalski.pl
Kontakt	Krzysztof-kowalski64@wp.pl

Aktywne zarządzanie gospodarstwem rolnym z myślą o różnorodności biologicznej

Irlandzkie gospodarstwo rolne skorzystało ze wsparcia z PROW, aby stworzyć projekt polegający na poprawie stanu siedliska konkretnych gatunków na terenie gospodarstwa oraz na edukowaniu społeczności, co miało na celu przeciwdziałanie utracie różnorodności biologicznej na obszarze, na którym gospodarstwo to jest położone.

Donna Mullen i jej mąż Brian Keeley są właścicielami gospodarstwa Golashane w miejscowości Kells w północno-wschodniej części Irlandii. Jako absolwenci studiów ekologicznych, są gorącymi zwolennikami ochrony bioróżnorodności. W ramach ekologicznego niskoemisyjnego planu rolno-środowiskowego (GLAS – Green Low-Carbon Agri-Environment Scheme) – program rolno-środowiskowy określony w ramach irlandzkiego PROW na lata 2014–2020 – małżeństwo opracowało tanie i proste metody odwrócenia utraty siedlisk na terenie ich 43-akrowego gospodarstwa, na które składają się trzy duże pola intensywnych upraw użytków zielonych i które charakteryzuje się małym zróżnicowaniem fauny i flory.

Donna i Brian utworzyli 15-akrowy teren zalesiony i dwa sady irlandzkich jabłoni, a na powierzchni jednego akra posadzili dziką roślinność dla owadów zapylających. Na powierzchni około 1 km posadzili żywopłoty, a 7,5 akra przeznaczili na uprawy pod ziarno dla ptaków – owies, siemię lniane i jarmuż – aby zwiększyć liczebność ptaków zimujących i ptaków żywiących się gryzoniami, np. myszolewów.

Z leżaniny utworzono siedlisko stanowiące schronienie dla owadów. Na powierzchni ponad jednego akra utworzono teren podmokły, aby zapewnić siedlisko dla płazów. Teren ten pełni również funkcję pochłaniacza dwutlenku węgla, oczyszczając wodę spływającą z pól.

W 2016 r. zbudowano sztuczną norę borsuczą, w czym pomagała społeczność lokalna.

W ten sposób gospodarstwo rolne stało się również rezerwatem przyrody. Obecnie teren gospodarstwa

zamieszkuje wiele nowych gatunków ptaków i ssaków, w tym 22 gatunki ptaków, traszki i kuny leśne. Obszar stanowi teren rozrodu kilku jeży, które wcześniej przebywały w szpitalu dla jeży, a gospodarstwo jest obecnie oficjalnie uznanym miejscem wypuszczania zwierząt dzikich na wolność.

Gospodarstwo opracowało plany skrzynek dla nietoperzy w okresie hibernacji. Obecnie plany te są wykorzystywane na terenie całej Irlandii podczas napraw tradycyjnych budynków gospodarczych według wytycznych Rady Dziedzictwa.

Gospodarstwo zajmuje się również edukowaniem społeczności na temat dzikich zwierząt w gospodarstwie. Jak dotąd szkolenie odbyło 300 osób zarówno na terenie gospodarstwa, jak i w ramach uroczystości „Moynalty Goes Wild”. Kolejnych 400 osób wzięło udział w dyskusjach internetowych zorganizowanych w ramach uroczystości w 2016 r. Jedna trzecia osób biorących udział w organizowanych wydarzeniach to dzieci.

Gospodarstwo wraz z organizacją Irish Wildlife Trust doradza wielu grupom w kwestiach dotyczących rezerwatów przyrody na terenie gospodarstw. W wyniku tych działań w regionie powstała sieć rezerwatów przyrody na terenie gospodarstw.

Nagroda w konkursie Rural Inspiration Awards stanowiła motywację dla Donny i Briana do „dalszego rozwoju i doskonalenia”. Małżeństwo zamierza ubiegać się o finansowanie w ramach programu LEADER na budowę schronień dla ptaków, budek dla sów i budek dla kun leśnych.

„Konkurs Rural Inspiration Awards nadaje znaczenie bioróżnorodności, której wartości nie da się wyrazić pieniędzmi”.

Donna Mullen

Rezerwat przyrody na terenie gospodarstwa Golashane

© Golashane Farm Nature Reserve

Autorzy projektu opracowali tanie i proste metody odwrócenia procesu utraty siedlisk na terenie swojego gospodarstwa.

Nazwa projektu	Rezerwat przyrody na terenie gospodarstwa Golashane („Golashane Farm Nature Reserve”)
Rodzaj beneficjenta	Rolnicy
Okres	2014–2020
Finansowanie	<ul style="list-style-type: none"> • Budżet całkowity: 7 200 EUR • Wkład z EFRROW: 4 200 EUR • Wkład prywatny: 2 000 EUR • Inne źródła: 1 000 EUR
Działanie w ramach PROW	Działanie 10 – Działanie rolno-środowiskowo-klimatyczne
Dodatkowe informacje	<ul style="list-style-type: none"> • https://enrd.ec.europa.eu/projects-practice/golashane-farm-nature-reserve_pl • http://www.wildlifesurveys.net
Kontakt	donnamullen@wildlifesurveys.net

Oczyszczenie systemu jezior w Finlandii

Fińska organizacja pozarządowa wykorzystała finansowanie z EFRROW do utworzenia 64 nowych terenów podmokłych, aby poprawić jakość wody w systemie jezior Pien-Saimaa, a tym samym przynieść korzyści dla środowiska i gospodarki.

System jezior Pien-Saimaa znajduje się w południowo-wschodniej Finlandii i obejmuje obszar ok. 120 km². Płynny i powolny obieg wody powodują, że ten system jezior jest narażony na eutrofizację (nadmierny rozrost alg), a także wpływają negatywnie na możliwości wykorzystania jeziora do celów gospodarczych czy rekreacyjnych.

W 2015 r. lokalna organizacja pozarządowa Pien-Saimaan Suojeluyhdistys złożyła wniosek o finansowanie z działania 7 – Podstawowe usługi i odnowa wsi na obszarach wiejskich – w ramach PROW Finlandii kontynentalnej celem rozpoczęcia projektu „Pusa”. Na początku zaplanowano utworzenie 15 nowych terenów podmokłych, aby poprawić jakość wody systemu jezior.

Mikroorganizmy żyjące na terenie podmokłym w naturalny sposób oczyszczają wodę z różnych zanieczyszczeń i nadmiaru składników pokarmowych. Tereny podmokłe są również miejscami o dużej bioróżnorodności oraz pochłaniają dwutlenek węgla, dzięki czemu poprawiają jakość gleby i pomagają w przeciwdziałaniu zmianie klimatu.

Autrzy projektu zorganizowali serię sesji szkoleniowych z udziałem eksperta od terenów podmokłych skierowaną do lokalnych właścicieli gruntów i budowniczych, aby pomóc im w planowaniu, tworzeniu i utrzymywaniu terenów podmokłych. Opracowano plany ochrony wód obejmujące m.in. rowy w lasach, które uniemożliwiają spływanie składników pokarmowych z lasu do jeziora.

Szeroka grupa zainteresowanych stron – gminy, MŚP, zwykli obywatele, fundacje i inne podmioty z trzeciego sektora – podjęła wspólną pracę, często na zasadach wolontariatu. Zorganizowano wydarzenia publiczne, w niektórych udział wzięto ponad 400 uczestników.

„Na fińskich obszarach wiejskich wolontariat jest wielką siłą, która posuwa sprawy naprzód”.

Antti Happonen
Gmina Lappeenranta

Ostatecznie dzięki wykorzystaniu środków zarówno z EFRROW, jak i Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego (EFRR) utworzono 64 nowe tereny podmokłe. Wraz z innymi projektami realizowanymi w tej okolicy znacznie przyczyniły się one do poprawienia jakości wody w niektórych obszarach systemu jezior.

Poprawa jakości wody dała impuls do nowej działalności gospodarczej i rekreacyjnej. Przyniosło to korzyści ekonomiczne dla lokalnego sektora rybołówstwa, żeglarstwa, wynajmu domków wypoczynkowych i innych usługodawców.

Dzięki temu projektowi w tym samym systemie wodnym zrealizowano szereg innych projektów unijnych i prywatnych, a zastosowane w jego ramach podejście zostało ponownie wykorzystane w pięciu innych pobliskich systemach wodnych.

© PUSA

Projekt przyczynił się do współpracy szerokiej grupy zainteresowanych stron – gmin, MŚP, zwykłych obywateli, fundacji i innych podmiotów z trzeciego sektora.

„Jesteśmy niezwykle dumni z naszego projektu. Zaczynaliśmy właściwie od zera – nie mieliśmy żadnego finansowania ani doświadczenia. Ale nawiązaliśmy kontakty i uzyskaliśmy wsparcie od władz i innych organizacji pozarządowych, a to miało swój ciąg dalszy w kolejnych projektach”.

Marjut Sassi
Koordynator projektu

Nazwa projektu	Projekt PUSA – Oczyszczenie jeziora Pien-Saimaa („PUSA project – Clean the lake Pien-Saimaa”)
Rodzaj beneficjanta	Organizacja pozarządowa
Okres	2015–2017
Finansowanie	<ul style="list-style-type: none"> Budżet całkowity: 139 000 EUR Wkład z EFRROW: 46 704 EUR Wkład krajowy/regionalny: 42 256 EUR Wkład prywatny: 27 800 EUR Finansowanie z EFRR: 22 240 EUR
Działanie w ramach PROW	Działanie 7 – Podstawowe usługi i odnowa wsi
Dodatkowe informacje	<ul style="list-style-type: none"> https://enrd.ec.europa.eu/projects-practice/pusa-project-clean-lake-pien-saimaa_pl http://www.piensaimaa.fi
Kontakt	<ul style="list-style-type: none"> marjut.sassi@kymp.net antti.happonen@lappeenranta.fi

Zrównoważone gospodarowanie drewnem z francuskich żywopłotów

Trzy francuskie spółdzielnie wykorzystały wsparcie EFRROW do opracowania etykiety poświadczającej jakość i identyfikowalność produktów pozyskiwanych z drzew, które tworzą żywopłoty i którymi gospodaruje się w sposób zrównoważony.

Obecnie na rolniczych obszarach Francji rośnie prawie 600 000 km żywopłotów, co łącznie stanowi niemal 65 mln m³ drewna. Zapotrzebowanie na energię ze źródeł odnawialnych rośnie, a kotły na biomasę są coraz bardziej popularne. Przyciąga to na rynek nowe przedsiębiorstwa, które oferują ścinanie drzew, rozdrabnianie i wywóz drewna po konkurencyjnych stawkach.

Obecnie nie funkcjonuje jednak żaden system, który mógłby zagwarantować zrównoważone gospodarowanie żywopłotami w agroleśnictwie. Osoby kierujące gospodarstwami rolnymi, które biorą udział w postępowaniach o udzielenie zamówienia publicznego, nie są w stanie przedstawić certyfikatów niezbędnych do udowodnienia, że na ich gruntach zasobami drzewnymi gospodaruje się w sposób zrównoważony.

Trzy spółdzielnie z różnych francuskich regionów – z Normandii, Bretanii i Kraju Loary – połączyły siły i wspólnie zareagowały na tę sytuację. Wykorzystały one finansowanie z programu LEADER w ramach projektu współpracy międzyterytorialnej do opracowania systemu certyfikacji drewna wytworzonego w drodze zrównoważonego gospodarowania żywopłotami.

System ten wspólnie zaprojektowali rolnicy i przedsiębiorcy, w związku z czym ma on konkretne funkcje użyteczne dla obu stron. W jego skład wchodzi narzędzie służące do określenia położenia geograficznego miejsca pochodzenia każdej certyfikowanej partii drewna oraz narzędzie pomagające w czynnościach związanych z gospodarowaniem żywopłotami w terenie. System ten obejmuje również narzędzie pomagające rolnikom w określeniu planów gospodarowania w całym gospodarstwie rolnym, aby widzieli, jakie interwencje są konieczne w poszczególnych żywopłotach.

Obecnie w projekt zaangażowanych jest ponad 200 osób, w tym mieszkańcy poszczególnych obszarów lokalnych grup działania, rolnicy, przedsiębiorcy oraz pośrednicy zajmujący się rozwojem terytorialnym. Utworzono już dwa stanowiska kierowników projektu, a w przyszłości powstanie więcej stanowisk, aby pomóc przy opracowaniu etykiety.

Możliwości powielania tego systemu certyfikacji są znaczne i zakłada się, że zostanie on upowszechniony w innych rejonach Francji i Europy.

„Wcześniej żywopłoty były dla mnie ograniczeniem. Teraz rozumiem, jakie znaczenie mają dla mojego gospodarstwa, i wiem, że jeżeli będę o nie odpowiednio dbał, będę miał dodatkowe źródło dochodu oprócz lepszej jakości produkcji”.

Jordan Vacquerel

Rolnik i nowy producent żywopłotów gospodarowanych w zrównoważony sposób

Nazwa projektu	Etykieta certyfikująca zrównoważone gospodarowanie żywopłotami („A certification label for the sustainable management of hedgerows”)
Rodzaj beneficjenta	Spółdzielnie
Okres	2017–2020
Finansowanie	<ul style="list-style-type: none"> Budżet całkowity: 439 631 EUR Wkład z EFRROW: 178 459 EUR Wkład krajowy/regionalny: 130 610 EUR Wkład prywatny: 130 561 EUR
Działanie w ramach PROW	Działanie 19 – LEADER
Dodatkowe informacje	https://enrd.ec.europa.eu/projects-practice/certification-label-sustainable-management-hedgerows_pl
Kontakt	e.roussel@petr-paysdubocage.fr

© A certification label for the sustainable management of hedgerows

Obecnie w projekt zaangażowanych jest ponad 200 osób, w tym mieszkańcy poszczególnych obszarów lokalnych grup działania, rolnicy, przedsiębiorcy oraz pośrednicy zajmujący się rozwojem terytorialnym.

Propagowanie wykorzystania energii słonecznej przez sektor pierwotny na Balearach

Finansowanie z EFRROW wykorzystano do uzyskania porady eksperckiej i wsparcia technicznego na potrzeby produkcji energii słonecznej na dwóch hiszpańskich wyspach i zwiększenia wiedzy na temat jej zalet dla środowiska i gospodarki.

Baleary (Hiszpania) sprowadzają 96 % zużywanej przez siebie energii, głównie pochodzącej z paliw kopalnych. W rezultacie ceny energii są na wyspach wysokie, co oznacza większe koszty produkcji w sektorze rolnictwa. Roczny koszt energii szacuje się na ok. miliard euro, co odpowiada 3,8 % PKB wysp. Energia ze źródeł odnawialnych stanowi ok. 3,5 % energii zużywanej na Balearach, podczas gdy w Hiszpanii kontynentalnej udział energii wiatrowej i słonecznej wynosi 21 %.

Lokalna grupa działania Eivissa-Formentera chciała zachęcić lokalne przedsiębiorstwa do inwestowania w systemy fotowoltaiczne do wytwarzania energii elektrycznej na własne potrzeby. Oczekiwano, że doprowadzi to do mniejszej zależności od importowanej energii i w rezultacie przyniesie korzyści dla klimatu i gospodarki.

Projekt obejmował dwie rzeźnie i trzy spółdzielnie rolnicze na wyspach Eivissa i Formentera.

Finansowanie z działania 19 w ramach PROW Balearów wykorzystano do uzyskania porady eksperckiej. Ekspertsi przeprowadzili wizyty na miejscu celem zebrania szczegółowych informacji na temat zużycia energii w pięciu uczestniczących organizacjach i zamontowali liczniki zużycia energii, aby zbadać profile zużycia energii elektrycznej w czasie rzeczywistym.

Ekspertsi sporządzili studia wykonalności dla każdego z pięciu podmiotów obejmujące techniczne, gospodarcze i środowiskowe aspekty zużycia energii przez te podmioty. Zaproponowane rozwiązania pozwoliły tym pięciu uczestniczącym podmiotom pokryć 26–67 % ich potrzeb energetycznych za pomocą energii słonecznej.

Wszystkie pięć podmiotów uczestniczących rozpoczęło wdrażanie środków zaproponowanych w studiach wykonalności.

Projekt przyczynił się do zwiększenia wiedzy innych spółdzielni na temat możliwości stwarzanych przez wykorzystanie energii słonecznej, przy czym zaplanowano 55 kolejnych studiów dla innych gospodarstw rolnych i przedsiębiorstw rolno-spożywczych na tych dwóch wyspach. Również lokalne organizacje rybackie wykazały zainteresowanie przeprowadzeniem podobnych studiów w swoich budynkach.

Niektórzy kierownicy zakładów zastanawiają się obecnie, co jeszcze mogą zrobić, aby lepiej wykorzystać wytworzoną energię fotowoltaiczną, np. dzięki zmianie godzin pracy lub zainwestowaniu w samochody elektryczne.

© LAG Eivissa-Formentera

Pięć uczestniczących podmiotów może pokryć 26–67 % swoich potrzeb energetycznych za pomocą energii słonecznej.

„Byłem zaskoczony prostotą i szybkością montażu”.

Pep Mayans

Spółdzielnia Agroevivissa S. Coop.

Nazwa projektu	ENERGIA SŁONECZNA – Propagowanie wykorzystania energii słonecznej przez sektor pierwotny na Balearach („SOLAR ENERGY – Promoting the use of solar energy by the primary sector in the Balearic islands”)
Rodzaj beneficjenta	Lokalna grupa działania
Okres	2017
Finansowanie	<ul style="list-style-type: none"> • Budżet całkowity: 21 418 EUR • Wkład z EFRROW: 17 134 EUR • Wkład krajowy/regionalny: 4 284 EUR
Działanie w ramach PROW	Działanie 19 – LEADER
Dodatkowe informacje	https://enrd.ec.europa.eu/projects-practice/solar-energy-promoting-use-solar-energy-primary-sector-balearic-islands_pl
Kontakt	pepmartinez@conselldeivissa.es

Temat 3: Odnowa obszarów wiejskich

Wsparcie przedsiębiorczości i usług na obszarach wiejskich oznacza zwiększanie prawdopodobieństwa powodzenia i samowystarczalności działalności gospodarczej na obszarach wiejskich oraz zapewnienie społecznościom wiejskim lepszej jakości życia. Projekty zgłoszone do tej kategorii konkursu Rural Inspiration Awards 2019 to inspirujące przykłady wykorzystania finansowania z EFRROW do utrzymania i tworzenia nowych usług na obszarach wiejskich, pobudzania gospodarki na takich obszarach oraz wzmacniania połączenia obszarów wiejskich z szerszym światem, które bezpośrednio przyczyniają się do osiągnięcia celów unijnej polityki rozwoju obszarów wiejskich.

Obszary wiejskie w całej Europie podlegają gwałtownym zmianom. Zmiany mogą stanowić zagrożenie, ale mogą również dać tym obszarom konkretne możliwości odegrania nowej i odrębnej roli w społeczeństwie. Dynamiczne społeczności wiejskie nie zamierzają biernie czekać, aż zmiana do nich dotrze. Zamiast tego mogą one aktywnie poszukiwać innowacyjnych rozwiązań wyzwań, z którymi się zmagają, i próbować wykorzystać nowe możliwości.

Dzięki innowacjom w prowadzeniu działalności gospodarczej i świadczeniu podstawowych usług na obszarach wiejskich obszary te mogą odegrać istotną rolę w przejściu do bycia społeczeństwem, które jest nowoczesne, bardziej ekologiczne i opiekuńcze. W szczególności zastosowanie nowoczesnych technologii cyfrowych stwarza nowe możliwości dla przedsiębiorstw wiejskich i może ulepszyć świadczenie usług w takich obszarach, jak e-zdrowie, kształcenie przez internet, mobilność i lokalna produkcja energii.

Dobre połączenie z internetem jest zatem usługą podstawową niezbędną do rozwoju współczesnych społeczności wiejskich. W tym sensie PROW mogą być dla organów publicznych, sektora prywatnego i społeczności źródłem uniwersalnych narzędzi służących do wyeliminowania przepaści cyfrowej w regionach oddalonych, górzystych, wyspiarskich lub peryferyjnych.

Na słabo zaludnionych obszarach Finlandii projekt „Kuitua pohjoiseen” – Sieć szerokopasmowa na północy (s. 17) obejmuje udzielanie informacji mających pomóc mieszkańcom wsi w zakładaniu spółdzielni i składaniu wniosków o dotacje publiczne na budowę własnych szybkich sieci szerokopasmowych.

Projekt Rozbudowa sieci szerokopasmowej w tzw. „białych plamach” na obszarach wiejskich w Grecji ma na celu wyeliminowanie przepaści cyfrowej w słabo zaludnionych na obszarach wiejskich („białych plamach”), w których nie ma żadnego połączenia z internetem (s. 18).

Spotkania i dyskusje z ludźmi o podobnych poglądach często owocują nowymi pomysłami na prowadzenie działalności gospodarczej. Przestrzenie coworkingowe mogą stwarzać możliwości współpracy i innowacji na obszarach wiejskich, a także oferują dobre połączenia internetowe.

Mogą też pomóc zachęcić nowych specjalistów do osiedlania się na wsi.

Cowocat_Rural (s. 19) wykorzystuje wsparcie z PROW, aby zapewnić przestrzenie coworkingowe, które dają możliwość współpracy i innowacji, propagując coworking i pracę zdalną w hiszpańskich obszarach wiejskich.

Tworzenie sieci kontaktów i wzajemne uczenie się mogą pomóc przedsiębiorstwom typu start-up w nawiązywaniu nowych relacji, prowadzeniu współpracy i dzieleniu się doświadczeniami – zarówno w swojej miejscowości, jak i poza nią. Może to zwiększyć możliwości zatrudnienia, podnieść poziom kwalifikacji i wzmocnić lokalną gospodarkę.

Na s. 20 opisano podejście stosowane przez GrowBiz, jeżeli chodzi o wspieranie przedsiębiorstw, zachęcanie szkockich gospodarstw wiejskich do poznawania innych przedsiębiorstw w swojej społeczności lokalnej i poza nią, współpracę z nimi, dzielenie się doświadczeniami i nawiązywanie kontaktów.

PROW mogą pomagać mieszkańcom obszarów wiejskich, w szczególności osobom młodym, chcącym wypróbować innowacyjne pomysły na działalność gospodarczą, tak aby mogli doszlifować swoją koncepcję, sprawdzić odpowiednio lokalizację i zbudować pierwszą bazę klientów przy minimalnym ryzyku.

W małym miasteczku w Austrii wykorzystano finansowanie z EFRROW do rozwinięcia koncepcji sklepów tymczasowych, która zapewnia sklepom tymczasowym elastyczne możliwości wynajmu (s. 21).

Szybkie sieci szerokopasmowe na obszarach wiejskich w Finlandii

Dzięki finansowaniu z EFRROW mieszkańcy wsi uzyskali dostęp do szybkich sieci szerokopasmowych w oddalonym i słabo zaludnionym obszarze wiejskim w północnej Finlandii.

Infrastrukturę szybkich sieci szerokopasmowych w Laponii do niedawna rozwijano za pośrednictwem małych indywidualnych projektów. Zazwyczaj jednak rozwiązania te zapewniały połączenie z internetem bardzo niskiej jakości i całkowicie pomijały obszary jeszcze mniej zaludnione. Konieczne było systematyczne i skoordynowane podejście, zatem mieszkańcy małych wsi uznali, że sami zaczną działać.

Pięć lokalnych grup działania LEADER w Laponii połączyło siły i w ramach działań koordynowanych przez lokalną grupę działania Tunturi-Lappi opracowało projekt „Kuitua Pohjoiseen” po uzyskaniu finansowania z działania 1 – Transfer wiedzy i działalność informacyjna – w ramach PROW Finlandii kontynentalnej.

Projekt, w który zaangażowało się 20 spółdzielni mieszkańców wsi w Laponii, rozpoczął się od zebrania przykładów udanych inicjatyw dotyczących szybkich sieci szerokopasmowych, które można powielić w regionie. Projekt zmotywował społeczności wiejskie do uczestnictwa i współpracy oraz zachęcił władze do posługiwania się tym samym językiem co mieszkańcy wsi, a to pomogło im w uzyskaniu dostępu do możliwości finansowania. Zwrócono uwagę, aby we wszystkich działaniach w ramach projektu zaangażowano rdzennych Saamów.

Projekt pełnił również funkcję pośredniczącą – spółdzielnie mogły dzięki niemu uczyć się od siebie nawzajem i negocjować z operatorami usług niezbędne uzgodnienia dotyczące sieci.

© Picasa

Dzięki projektowi zapewniono dostęp do szybkiego internetu w ponad 30 lapońskich wsiach, w których mieszka ponad 3 000 osób.

Dzięki projektowi zapewniono dostęp do szybkiego internetu w ponad 30 lapońskich wsiach, w których mieszka ponad 3 000 osób.

„Projekt jest dla nas, mieszkańców wsi, niezwykle pomocny. Teraz mamy niezawodny dostęp do internetu – przed realizacją projektu nie myśleliśmy, że jest to możliwe. Do naszych wsi wprowadziły się nowe rodziny, które mogą pracować i studiować zdalnie. Nawet młodzież się cieszy, ponieważ połączenia są stabilne”.

Katri Jylhä

Sekretarz związku wsi Kinisjärvi-Vuoma

W ramach projektu zorganizowano 70 wydarzeń w regionie, w których udział wzięło 1 432 uczestników. Pracownicy zaangażowani w realizację projektu skontaktowali się z ponad 1 700 osobami, informując o projekcie od drzwi do drzwi.

Szybka sieć szerokopasmowa pomoże dzielić się dziedzictwem kulturowym regionu i miejscową wiedzą oraz przechowywać informacje na jego temat w internecie, zachowując je dla przyszłych pokoleń.

Doświadczenia z „Kuitua Pohjoiseen” znajdują swoją kontynuację w nowym projekcie finansowanym z EFRROW („Kuitua kylässä”, 2018–2020) ukierunkowanym na koordynację sieci wiejskich i badanie wpływu szybkich sieci szerokopasmowych na witalność wsi.

Nazwa projektu	Kuitua pohjoiseen – Szybka sieć szerokopasmowa północy („Kuitua pohjoiseen – High-Speed Broadband Network in the North”)
Rodzaj beneficjenta	Lokalna grupa działania
Okres	2015–2018
Finansowanie	<ul style="list-style-type: none"> • Budżet całkowity: 300 355 EUR • Wkład z EFRROW: 126 149 EUR • Wkład krajowy/regionalny: 174 206 EUR
Działanie w ramach PROW	Działanie 1 – Transfer wiedzy i działalność informacyjna
Dodatkowe informacje	https://enrd.ec.europa.eu/projects-practice/kuitua-pohjoiseen-high-speed-broadband-network-north_pl
Kontakt	nina-maria.moykkynen@tunturileader.fi

Rozwiązanie problemu przepaści cyfrowej na obszarach wiejskich w Grecji

Dzięki wsparciu z EFRROW przeprowadzono krajową interwencję mającą na celu wyeliminowanie przepaści cyfrowej na słabo zaludnionych obszarach wiejskich w Grecji – tzw. „białych plamach”.

„Białe plamy” – obszary bez infrastruktury internetowej – to zazwyczaj obszary oddalone, góryste, wyspiarskie lub peryferyjne. Wyeliminowanie przepaści cyfrowej może mieć pozytywny wpływ na lokalne przedsiębiorstwa i działalność społeczną na tych obszarach.

Prywatne przedsiębiorstwo Information Society S.A. oraz Sekretariat Generalny ds. Telekomunikacji i Poczty greckiego Ministerstwa ds. E-rządzenia połączyły siły celem opracowania projektu służącego rozwiązaniu problemu przepaści cyfrowej na słabo zaludnionych obszarach Grecji.

Realizację projektu sieci szerokopasmowej na obszarach wiejskich rozpoczęto w 2014 r. z myślą o utworzeniu szerokopasmowej sieci o wysokiej przepustowości na obszarach górzystych i wyspiarskich w regionie Macedonii Środkowej i Grecji Środkowej, na Wyspach Egejskich Południowych i w Pireusie w regionie Attyka.

W projekcie skorzystano łącznie z finansowania z działania 7 – Podstawowe usługi i odnowa wsi na obszarach wiejskich (29 % budżetu) w ramach greckiego PROW i finansowania z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego (EFRR).

Projekt przyniósł korzyści na prawie 45 % terytorium kraju i przyczynił się do przyłączenia 19 prefektur w regionach północnych, 15 w centralnych i 17 w południowej Grecji. Zapewnił także połączenie 5 077 wsiom lub miejscowościom na górzystych i odizolowanych obszarach wiejskich zamieszkałych przez ponad 525 000 osób.

Około 16 000 gospodarstw domowych zlokalizowanych w dawnych „białych plamach” na obszarach wiejskich jest obecnie podłączonych do sieci szerokopasmowej o wysokiej przepustowości. Sieć zapewnia dostęp do

internetu o szerokości pasma do 30 Mbps z możliwością zwiększenia prędkości do 50 Mbps.

Rozszerzenie sieci szerokopasmowych na obszary wiejskie stwarza nowe możliwości dla sektora rolnego. Obejmują one rozwój rolnictwa precyzyjnego i wykorzystanie technologii dużych zbiorów danych w dziedzinach klimatu i rolnictwa.

Dostęp do sieci szerokopasmowej pomaga również małym przedsiębiorstwom, umożliwia pracę zdalną i zapewnia natychmiastowy dostęp do danych dotyczących cen towarów rolnych, zwiększając konkurencyjność przedsiębiorstw wiejskich. Może również mieć pozytywny wpływ na takie sektory, jak kultura i turystyka.

„Sieci szerokopasmowe na obszarach wiejskich zachęcają Greków do życia na tych obszarach i dostarczają technologie, które poprawiają jakość życia”.

Ministerstwo ds. E-rządzenia

Konkurs Rural Inspiration Awards sprawił, że projekt stał się bardziej popularny, i zachęcił do dalszych inwestycji prywatnych i publicznych w infrastrukturę telekomunikacyjną na terytorium kraju, w tym dzięki wykorzystaniu finansowania z EFRR i EFRROW.

© Nikos Karanikolas

Około 16 000 gospodarstw domowych zlokalizowanych w dawnych „białych plamach” na obszarach wiejskich jest obecnie podłączonych do sieci szerokopasmowej o wysokiej przepustowości.

Nazwa projektu	Rozbudowa sieci szerokopasmowej w tzw. „białych plamach” na obszarach wiejskich w Grecji („Broadband Network Development in Rural ‘White Areas’ of Greece”)
Rodzaj beneficjenta	Przedsiębiorstwo prywatne
Okres	2014–2019
Finansowanie	<ul style="list-style-type: none"> • Budżet całkowity: 139 506 050 EUR • Wkład z EFRROW: 29 751 969 EUR • Wkład krajowy/regionalny: 7 437 992 EUR • Wkład prywatny: 38 654 662 EUR • Wkład z EFRR: 63 661 427 EUR
Działanie w ramach PROW	Działanie 7 – Podstawowe usługi i odnowa wsi
Dodatkowe informacje	<ul style="list-style-type: none"> • https://enrd.ec.europa.eu/projects-practice/broadband-network-development-rural-white-areas-greece_pl • http://www.nga.gov.gr
Kontakt	g.pantos@mindigital.gr

Coworking jako sposób na rozwój przedsiębiorczości na obszarach wiejskich w Hiszpanii

Przestrzenie coworkingowe utworzone na obszarach wiejskich dzięki wykorzystaniu finansowania z EFRROW mogą tworzyć możliwości współpracy i innowacji, zachęcając nowych specjalistów do osiedlania się na wsi.

Coworking to sposób wykonywania pracy, dzięki któremu niezależni specjaliści, przedsiębiorcy i MŚP z różnych branż mogą dzielić tę samą fizyczną i wirtualną przestrzeń roboczą. Może zarówno usprawnić kontakty, jak i pomóc w ograniczeniu kosztów.

Lokalna grupa działania Consorci Intercomarcal d'Iniciatives Socioeconòmiques (z Ribera d'Ebre w Katalonii) uznała, że przestrzenie coworkingowe na obszarach wiejskich mogłyby pobudzić aktywność gospodarczą i przyczynić się do utrzymania ludności na obszarach wiejskich w Hiszpanii, gdzie migracja wewnętrzna jest prawdziwym problemem. Grupa ta chciała zapewnić specjalistom możliwości pracy we wspólnej przestrzeni bez konieczności opuszczenia środowiska wiejskiego.

W ramach projektu „Cowocat_Rural” wykorzystano finansowanie z EFRROW do utworzenia sieci przestrzeni coworkingowych i specjalistycznych oraz do zachęcenia uczestników do współpracy w celu dzielenia się pomysłami i najlepszymi praktykami. Organizatorzy skoncentrowali się na udzielaniu porad na temat coworkingu na obszarach wiejskich i tworzeniu nowych przestrzeni. Udzielali też pomocy technicznej (w ramach wizyt w domu lub za pośrednictwem spotkań na Skype) ukierunkowanej na wspieranie osób lub organizacji zainteresowanych coworkingiem lub tworzeniem przestrzeni coworkingowych na innych obszarach wiejskich w Katalonii.

Projekt obejmował opracowanie RuralPass, tzw. „wiejskiej wizy coworkingowej”, która propaguje i ułatwia przemieszczanie się specjalistów między przestrzeniami

coworkingowymi na obszarach wiejskich, jak również między przestrzeniami coworkingowymi na obszarach wiejskich i przestrzeniami coworkingowymi na obszarach miejskich.

W ramach projektu czynnie zachęca się do tworzenia sieci kontaktów i prowadzenia szkoleń. Zorganizowano też 12 spotkań poświęconych tworzeniu sieci kontaktów wśród coworkerów na obszarach wiejskich – wzięło w nich udział ponad 300 uczestników. Obecnie do sieci należy ponad 130 zawodowych coworkerów.

„Cowocat_Rural” uczestniczy w katalońskich dniach coworkingu, które oferują szkolenia i możliwości wymiany doświadczeń.

Projekt obejmuje również program szkoleniowy w miejscowej szkole wyższej mający na celu propagowanie idei coworkingu wśród studentów.

Od tego czasu projekt przedstawiano w publikacjach krajowych i międzynarodowych jako przykład dobrej praktyki.

„Coworking na obszarach wiejskich umożliwił mi podniesienie jakości życia, poprawiając równowagę między moim życiem zawodowym a prywatnym i dając mi więcej czasu dla siebie, jednocześnie tworząc nowe możliwości współdziałania z pracującymi ze mną coworkerami”.

Pilar Andres Munté
Coworker

© Cowocat_Rural

Projekt zapewnia specjalistom możliwości pracy we wspólnej przestrzeni bez konieczności opuszczenia środowiska wiejskiego.

Nazwa projektu	Cowocat_Rural – Sieć przestrzeni coworkingowych na obszarach wiejskich w Katalonii („Cowocat_Rural – Network of coworking spaces in rural Catalonia”)
Rodzaj beneficjenta	Lokalna grupa działania
Okres	2014–2021
Finansowanie	<ul style="list-style-type: none"> • Budżet całkowity: 319 852 EUR • Wkład z EFRROW: 139 775 EUR • Wkład krajowy/regionalny: 180 077 EUR
Działanie w ramach PROW	Działanie 19 – Wsparcie na rozwój lokalny kierowany przez społeczność w ramach LEADER
Dodatkowe informacje	<ul style="list-style-type: none"> • https://enrd.ec.europa.eu/projects-practice/cowocatrural-network-coworking-spaces-rural-catalonia_pl • http://www.cowocatrural.cat
Kontakt	info@cowocatrural.cat

Wsparcie dla przedsiębiorstw wiejskich w Szkocji

W ramach tego finansowanego z EFRROW projektu zapewniono kompleksową usługę wsparcia nowym i istniejącym przedsiębiorstwom na obszarach wiejskich w Szkocji, co przyczyniło się do wzrostu zatrudnienia, lepszego poziomu umiejętności i silniejszej gospodarki lokalnej.

Perth and Kinross jest jedną z 32 jednostek administracyjnych w Szkocji (Zjednoczone Królestwo) o populacji ok. 100 000 osób.

Wiele lokalnych przedsiębiorstw działa na gorszych warunkach tylko ze względu na swoją lokalizację i nie jest w stanie uzyskać dostępu do bardziej scentralizowanych usług wspierania przedsiębiorstw świadczonych przez sektor publiczny z uwagi na brak transportu oraz wydatki i czas związane z podróżowaniem. Przedsiębiorstwa typu start-up i wiejskie mikroprzedsiębiorstwa potrzebują dodatkowego wsparcia, ponieważ zmagają się ze specyficznymi wyzwaniami, w tym ze słabą łącznością i niedoborami kwalifikacji.

Niezależna organizacja społeczności lokalnej GrowBiz uznała, że rozwiąże ten problem we współpracy z lokalnymi partnerami z sektora publicznego. Zwróciła się do lokalnej grupy działania Perth & Kinross o wsparcie w ramach programu LEADER dla swojego projektu „Przedsiębiorczość na wiejskich obszarach Perthshire”.

Realizacja projektu rozpoczęła się w 2016 r. Towarzyszyły jej wydarzenia informacyjne, wstępne indywidualne spotkania z lokalnymi przedsiębiorcami i dalszy rozwój istniejącego programu mentoringu GrowBiz. Od tego czasu projekt obejmuje indywidualne porady, wzajemne wsparcie, sesje szkoleniowe, warsztaty szkoleniowe i tworzenie sieci kontaktów. W marcu 2017 r. jednym z elementów projektu było partnerstwo w udanym pilotażowym funduszu dotyczącym mikrodotacji na rzecz sektorów turystyki, opieki, niszowego wytwórstwa i sektora kreatywnego.

W ramach projektu udzielono wsparcia ponad 700 osobom. Udzielono pomocy w założeniu ponad 200 nowych przedsiębiorstw i zapewniono wsparcie ponad 400 istniejącym przedsięwzięciom. Projekt był szczególnie korzystny dla przedsiębiorstw typu start-up i mikroprzedsiębiorstw.

Powstały trzy nowe kobiece sieci przedsiębiorców, a obecnie ich członkinie spotykają się co dwa miesiące.

Projekt umożliwił dotarcie do 2 500 uczestników za pośrednictwem ponad 200 wydarzeń poświęconych uczeniu się i nawiązywaniu kontaktów, a także przeszkolenie 45 nowych mentorów małych przedsiębiorstw.

„Miło, gdy ciężka praca wykonana przez zespół mentoringu spotyka się z uznaniem. Ten projekt to wspaniały przykład etosu programu LEADER”.

Iain Matheson

Wiceprzewodniczący lokalnej grupy działania Perth & Kinross

© Kelly McIntyre (GrowBiz)

Projekt był szczególnie korzystny dla przedsiębiorstw typu start-up i mikroprzedsiębiorstw.

Obecnie organizacja GrowBiz rozpoczęła kolejny projekt w ramach programu LEADER – „Cyfryzacja przedsiębiorstw wiejskich” – który poza wspieraniem przedsiębiorstw wiejskich poprzez zapewnienie umiejętności cyfrowych i szkoleń obejmuje rozwijanie dziesięciu pilotażowych inteligentnych wsi w Perth and Kinross wraz z pięcioma centrami przedsiębiorczości zapewniającymi przestrzeń coworkingową i łączność.

Dzięki udziałowi w Rural Inspiration Awards GrowBiz zyskała większą pewność siebie i motywację oraz rozszerzyła swoją sieć kontaktów i potencjalnych współpracowników na całą Europę.

Nazwa projektu	GrowBiz – Przedsiębiorczość na wiejskich obszarach Perthshire („GrowBiz – Enterprising Rural Perthshire”)
Rodzaj beneficjenta	Przedsiębiorstwo prywatne
Okres	2016–2019
Finansowanie	<ul style="list-style-type: none"> • Budżet całkowity: 536 988 EUR • Wkład z EFRROW: 356 664 EUR • Wkład prywatny: 180 324 EUR
Działanie w ramach PROW	Działanie 19 – Wsparcie na rozwój lokalny kierowany przez społeczność w ramach LEADER
Dodatkowe informacje	<ul style="list-style-type: none"> • https://enrd.ec.europa.eu/projects-practice/growbiz-enterprising-rural-perthshire_pl • https://growbiz.co.uk
Kontakt	jackie@growbiz.co.uk

Rewitalizacja austriackiej miejscowości

Finansowanie z EFRR wykorzystano do przygotowania elastycznych możliwości wynajmu na potrzeby sklepów tymczasowych, co przyczyniło się do rewitalizacji centrum małego austriackiego miasteczka.

Enns to małe miasteczko na obszarze wiejskim w Górnej Austrii. Ze względu na wzrost liczby dużych supermarketów i centrów handlowych w pobliżu stolicy, Linz, w Enns – tak jak w wielu innych miasteczkach – znaczna część przestrzeni sklepowych pozostaje pusta, podczas gdy ceny wynajmu są zbyt wysokie, co jeszcze bardziej zniechęca nowych przedsiębiorców. Zakres dostępnych usług i produktów kurczy się, a klientów jeszcze bardziej przyciągają większe centra handlowe na obszarach miejskich.

Aby przerwać to błędne koło, Enns Tourism and City Marketing Ltd. opracowało na potrzeby centrum miasteczka koncepcję sklepów tymczasowych. Projekt wykorzystał finansowanie w ramach programu LEADER z lokalnej grupy działania Regionalentwicklungsverein Zukunft Linz Land, aby zagospodarować puste przestrzenie handlowe, na początku tymczasowo, dając nowym przedsiębiorstwom możliwość wprowadzenia w życie ich pomysłów, sprawdzenia lokalizacji i przyciągnięcia nowych klientów przy minimalnym ryzyku.

Projekt obejmował opracowanie specjalnego projektu wnętrza i zewnętrznej strony sklepu, aby sklepy miały swoją markę, kompleksową strategię marketingową i bieżące wsparcie zarówno dla wynajmujących, jak i najemców. Uwzględniono w nim również zarządzanie operacyjne i administracyjne powiązanych wydarzeniami.

System projektowania wnętrza łatwo i swobodnie dostosowuje się do pomieszczenia o każdej wielkości lub układu pomieszczeń, dopasowując aranżację do potrzeb najemcy bez konieczności przeprowadzenia prac budowlanych.

© Zeitgeist Enns

Projekt dał nowym przedsiębiorstwom możliwość wprowadzenia w życie ich pomysłów, sprawdzenia lokalizacji i przyciągnięcia nowych klientów przy minimalnym ryzyku.

Potencjalni najemcy mogą również wybrać między wariantem najmu krótkoterminowego trwającego kilka dni, a wariantem najmu długoterminowego trwającego w przybliżeniu od jednego miesiąca do sześciu miesięcy w zależności od czasu i dostępnych funduszy.

W Enns otwarto kilka krótkoterminowych sklepów tymczasowych. Dziewięć sklepów tymczasowych wynajęto w wariantie długoterminowym, a niektóre przedsiębiorstwa powstałe w ramach projektu pozostały w wynajętych przestrzeniach na stałe.

W 2018 r. liczba klientów odwiedzających promenadę Linzer Straße, główną ulicę handlową w centrum Enns, wzrosła o 43 %. Nowi i dotychczasowi przedsiębiorcy ciągle organizują mikrowydarzenia w centrum miasteczka.

Dzięki projektowi zmniejszyła się liczba pustych przestrzeni handlowych w centrum miasteczka, a doświadczenia uzyskane w ramach jego realizacji można bardzo łatwo przenieść do podobnych obszarów wiejskich.

„Uważam, że ten projekt prowadzi do trwałej rewitalizacji centrów miasteczek. Obecnie koncepcją interesuje się siedem innych austriackich miejscowości. Miejscowości, które są odpowiednie, otrzymają nasze know-how dotyczące rewitalizacji centrów miasteczek”.

Franz Stefan Karlinger
Burmistrz Enns

Nazwa projektu	Zeitgeist Enns – Koncepcja sklepów tymczasowych („Zeitgeist Enns – Pop-up-Shops Concept”)
Rodzaj beneficjenta	Przedsiębiorstwo prywatne
Okres	2016–2019
Finansowanie	<ul style="list-style-type: none"> Budżet całkowity: 126 121 EUR Wkład z EFRR: 40 359 EUR Wkład krajowy/regionalny: 10 090 EUR Wkład prywatny: 75 673 EUR
Działanie w ramach PROW	Działanie 19 – Wsparcie na rozwój lokalny kierowany przez społeczność w ramach LEADER
Dodatkowe informacje	<ul style="list-style-type: none"> https://enrd.ec.europa.eu/project-spractice/zeitgeist-enns-pop-shops-concept_pl http://www.popupstores.at
Kontakt	management@tse.at

Temat 4: Włączenie społeczne

Jednym z priorytetów unijnej polityki rozwoju obszarów wiejskich jest wspieranie włączenia społecznego, zmniejszania ubóstwa i rozwoju gospodarczego na obszarach wiejskich. W tej kategorii konkursu Rural Inspiration Awards 2019 doceniono projekty wykorzystujące finansowanie z EFRROW m.in. w celu zwalczania wykluczenia cyfrowego, promowania rolnictwa społecznego, zwalczania ubóstwa energetycznego, wspierania integracji migrantów i zachęcania młodzieży do zaangażowania w życie publiczne na obszarach wiejskich.

Włączenie społeczne to długotrwały proces, który często wykracza poza ramy czasowe oficjalnych programów. W ramach PROW można jednak również wspierać inicjatywy łączące natychmiastową reakcję na potrzeby określonych grup społecznych z długookresową koncepcją włączenia, która dotyczy całej społeczności.

Projekty nominowane w tej kategorii konkursu Rural Inspiration Awards pokazują znaczenie podejścia opartego na partnerstwie, stałej komunikacji i dyskusji między najważniejszymi zainteresowanymi stronami. Inicjatywy te skutecznie wykorzystują PROW do radzenia sobie z niekorzystnymi warunkami charakterystycznymi dla obszarów wiejskich, w tym zmianami demograficznymi, słabszym rynkiem pracy, ograniczonym dostępem do edukacji, ubóstwem energetycznym i odizolowaniem geograficznym.

Ubóstwo energetyczne stanowi coraz większe wyzwanie dla Europy. Pokrycie kosztów zapewnienia odpowiednich warunków cieplnych sprawia, jak się wydaje, szczególnie trudności niektórym mieszkańcom obszarów wiejskich, głównie ze względu na ogólnie niższe dochody oraz złe warunki mieszkaniowe⁽¹⁾. PROW mogą pomóc społecznościom wiejskim w opracowaniu wspólnych rozwiązań.

Francuskie stowarzyszenie Enerterre działało na rzecz renowacji tradycyjnych domów, aby pomóc ludziom żyjącym w ubóstwie energetycznym. Prace renowacyjne wykonali wolontariusze pod nadzorem specjalistów budowlanych (s. 23).

Na niektórych obszarach wiejskich zachodzą poważne zmiany demograficzne, takie jak migracja wewnętrzna młodzieży, kobiet i osób o wyższych kwalifikacjach lub rosnąca liczba migrantów o innym pochodzeniu kulturowym. Stosuje się różne strategie rozwiązania tych problemów, ale najważniejszym składnikiem sukcesu jest podejście oddolne, które wzmacnia pozycję lokalnych mieszkańców i społeczności.

Projekt „Ny på landet” – Nowi na obszarach wiejskich (s. 24) to projekt, w ramach którego wspiera się integrację młodych migrantów w szwedzkim społeczeństwie i którego organizacją zajmują się sami młodzi migranci.

Osoby młode z Finlandii i Szkocji opracowały wspólnie manifest młodzieży określający sposoby, za pomocą których lokalne podmioty mogą angażować osoby młode w swoje działania (s. 25).

Potrzeby szczególnie wrażliwych grup społecznych można zaspokoić na bardzo różne sposoby: począwszy od działalności bezpośrednio związanej z rolnictwem, takiej jak rolnictwo społeczne, po technologie cyfrowe. Również w tym obszarze głównym czynnikiem decydującym o sukcesie jest wzmocnienie pozycji uczestników i całej społeczności.

W Belgii stowarzyszenie Nos Oignons organizuje w gospodarstwach grupowe i indywidualne zajęcia dla osób z zaburzeniami psychicznymi lub problemami społecznymi. Więcej informacji na temat tej udanej, finansowanej z EFRROW inicjatywy znajduje się na s. 26.

Polska lokalna grupa działania zorganizowała szereg dostosowanych warsztatów mających na celu zwalczanie wykluczenia cyfrowego wśród osób powyżej 50 roku życia (s. 27).

⁽¹⁾ Parlament Europejski, Dyrekcja Generalna ds. Polityki Wewnętrznej, Przebieg warsztatów „Ubóstwo energetyczne” – Bruksela, dnia 9 listopada 2016 r., [http://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2017/607350/IPOL_STU\(2017\)607350_EN.pdf](http://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2017/607350/IPOL_STU(2017)607350_EN.pdf).

Rozwiązanie problemu ubóstwa energetycznego na obszarach wiejskich we Francji

Stowarzyszenie wykorzystało finansowanie z EFRROW do zgromadzenia lokalnych zasobów – w tym ludzi o odpowiednich umiejętnościach, gotowych poświęcić czas – na potrzeby renowacji wiejskich domów, w których nie można było zapewnić niezbędnych usług energetycznych.

Tradycyjne domy na wiejskich obszarach Normandii stanowią wyjątkowe dziedzictwo architektoniczne.

Jednak te bardzo stare budynki niszczeją i nie zapewniają swoim mieszkańcom wystarczającego ciepła. Koszty renowacji mogą być zbyt wysokie dla gospodarstw domowych o niskich dochodach.

Stowarzyszenie Enerterre zajęło się tym problemem, korzystając z finansowania w ramach programu LEADER ze swoich lokalnych grup działania Pays de Coutances, Pays du Cotentin oraz Pays de Saint Lois. Dzięki zastosowaniu metod pracy opartych na uczestnictwie grupy te zgromadziły lokalnych wolontariuszy celem wykonania prac renowacyjnych pod nadzorem opłaconego specjalisty budowlanego. W projekcie wykorzystano udział wolontariuszy, co przyczyniło się do obniżenia ogólnych kosztów i przyniosło przystępne cenowo rozwiązanie dla gospodarstw domowych o niższych dochodach.

W ramach projektu użyto lokalnych materiałów naturalnych (wapna, słomy i lnu), które lepiej pasują do starych, tradycyjnych budynków.

Od czerwca 2016 r. do grudnia 2017 r. jako potencjalnych beneficjentów wskazano 56 gospodarstw domowych o niskich dochodach. Gospodarstwa te zostały wyznaczone przez pracowników opieki społecznej, lokalnych urzędników lub w wyniku rozmów albo same wystąpiły o wsparcie. Wszystkie znajdowały się w trudnej sytuacji (np. problemy rodzinne, zawodowe lub finansowe) i zmagaly się głównie z ubóstwem energetycznym lub izolacją społeczną.

Projekt obejmował przeprowadzenie wizyt w celu oceny stanu budynków, rozeznania się w sytuacjach i potrzebach poszczególnych gospodarstw domowych oraz wspólnego ustalenia planu renowacji. W pracach uczestniczyli wolontariusze i sami beneficjenci. Enerterre udzielało również porad na temat finansowania publicznego, podnosiło świadomość na temat efektywności energetycznej, renowacji ekologicznej i lokalnych materiałów oraz kontaktowało beneficjentów z odpowiednimi fachowcami.

Przez dwa lata poddano renowacji 14 gospodarstw domowych, a kolejne 18 otrzymało porady.

Dzięki projektowi gospodarstwa domowe zaoszczędziły średnio 65,5 % kosztów renowacji.

Projekt przyczynił się również do zwiększenia spójności społecznej i solidarności w społecznościach, w których go realizowano. Wolontariusze poświęcili na rzecz projektu ponad 6 000 godzin swojego czasu i w związku z tym zdobyli lub podnieśli swoje umiejętności i wiedzę na temat renowacji ekologicznej. W podziękowaniu za pomoc, którą otrzymali, beneficjenci zobowiązali się pomóc innym właścicielom domów.

Dzięki Enerterre lokalni fachowcy zarobili 60 412 EUR.

© Enerterre

Dzięki projektowi gospodarstwa domowe o niskich dochodach zaoszczędziły średnio 65,5 % kosztów renowacji.

Od listopada 2017 r. Enerterre jest częścią projektu w ramach Erasmus+ o nazwie „HELPS”, który rozpowszechnia swoje doświadczenia w czterech krajach (Hiszpania, Grecja, Włochy i Francja).

„Niedawno straciłam pracę. Było mi ciężko i traciłam pewność siebie. Dzięki Enerterre zrozumiałam, że mogę coś zrobić i że nie tylko ja znajdowałam się w takiej sytuacji. Dzięki temu doświadczeniu odzyskałam pewność siebie”.

Catherine
Właścicielka domu

Konkurs Rural Inspiration Awards dał personelowi Enerterre motywację i zapewnił projektowi większą widoczność i rozpoznawalność na poziomie lokalnym, również w prasie lokalnej.

Nazwa projektu	Enerterre – Zwalczanie ubóstwa energetycznego („Enerterre – Fighting against energy poverty”)
Rodzaj beneficjanta	Organizacja pozarządowa
Okres	2016–2017
Finansowanie	<ul style="list-style-type: none"> • Budżet całkowity: 41 496 EUR • Wkład z EFRROW: 33 197 EUR • Wkład prywatny: 8 299 EUR
Działanie w ramach PROW	Działanie 19 – Wsparcie na rozwój lokalny kierowany przez społeczność w ramach LEADER
Dodatkowe informacje	<ul style="list-style-type: none"> • https://enrd.ec.europa.eu/projects-practice/enerterre-fighting-against-energy-poverty_pl • http://www.helloasso.com/associations/association-enerterre
Kontakt	laubert@enerterre.fr

Wspieranie integracji migrantów na obszarach wiejskich w Szwecji

Z funduszy EFRROW udzielono wsparcia na rzecz projektu mającego na celu pomoc młodym migrantom w integracji ze szwedzkim społeczeństwem za pomocą zajęć prowadzonych w zgodzie z naturą i przyuczania do działań w terenie.

Przeprowadzka do nowego państwa wiąże się z wieloma wyzwaniami – od osobliwych zwyczajów kulturowych i nauki nowego języka po konieczność znalezienia pracy i miejsca zamieszkania. Zadomowienie się może zająć wiele lat ciężkiej pracy. Zdarza się, że wielu migrantów czuje się bezbronnych, tęskni za domem; brakuje im celu.

Projekt „Ny på landet” („Nowi na obszarach wiejskich”) rozpoczęto w 2011 r. jako projekt współpracy międzyregionalnej między trzema obszarami LEADER w Szwecji mający na celu ułatwienie integracji młodym migrantom. W tamtym czasie projekt skupiał się na zatrudnieniu, zakwaterowaniu, kulturze i czasie wolnym, zapewnieniu bezpiecznego i zdrowego środowiska, szczególnie młodym osobom ubiegającym się o azyl.

W projekcie położono wtedy szczególny nacisk na kontakt z naturą i przebywanie na świeżym powietrzu, pokazując młodym migrantom (w wieku 16–25 lat) zajęcia na łonie natury i sposoby spędzania czasu na świeżym powietrzu, m.in. zbieranie grzybów i jagód, biegi na orientację i terenowe sporty zimowe. Uczestnicy uczą się także o zachowaniu bezpieczeństwa na łonie natury, aktywności obywatelskiej, szwedzkich standardach, niepisanych zasadach i normach społecznych.

Niektórzy byli uczestnicy biorą udział w szkoleniach z przywództwa, dynamiki grupy, rozwiązywania problemów i poznawania technik, na koniec otrzymują certyfikat i stają się liderami zespołów. Organizują nowe obozy dla innych uczestników i mocno angażują się we wszystkie aspekty projektu.

Projekt opiera się na własnych doświadczeniach uczestników, którzy mierzą się z problemami związanymi z integracją ze szwedzkim społeczeństwem. W ramach projektu wzmacnia się pozycję uczestników, zwiększa ich perspektywę i zachęca do kreatywności, uczenia się nowych rzeczy oraz poznawania nowych osób. Wzbogaca się także ich CV i ułatwia im szukanie pracy.

© Ny på landet

W ramach projektu wspiera się młodych migrantów na ich drodze do integracji.

Program LEADER przyczynił się do powiązania projektu z sektorem prywatnym i publicznym, a także wiejskimi organizacjami wspólnotowymi. Na przykład żywność i zapasy dla obozów są kupowane w wiejskim sklepie spożywczym. Gminy pomagają w rekrutacji uczestników, a wiejskie organizacje wspólnotowe dzielą się wiedzą fachową i know-how na obozach, podczas lokalnych wydarzeń i imprez.

Przed nominacją „Ny på landet” do Rural Inspiration Awards projekt ten w 2017 r. wygrał Swedish Rural Awards.

„Dzięki Rural Inspiration Awards Europejskiej Sieci na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich »Ny på landet« oraz osoby zaangażowane w ten projekt – głównie wolontariusze – stali się rozpoznawalni w całej UE. Docenia się to, co robimy. A to bardzo nas cieszy”.

Jeanette Uner

Lokalna grupa działania Folkungaland

Nazwa projektu	Ny på landet – Nowi na obszarach wiejskich („Ny på landet – Rural newcomers”)
Rodzaj beneficjenta	Lokalna grupa działania
Okres	2018–2020
Finansowanie	<ul style="list-style-type: none"> • Budżet całkowity: 159 936 EUR • Wkład z EFRROW: 79 968 EUR • Wkład krajowy/regionalny: 27 189 EUR • Wkład lokalny: 52 779 EUR
Działanie w ramach PROW	Działanie 19 – Wsparcie na rozwój lokalny kierowany przez społeczność w ramach LEADER
Further info	<ul style="list-style-type: none"> • https://enrd.ec.europa.eu/projects-practice/ny-pa-landet-rural-newcomers_pl • http://www.facebook.com/NypalandetOrg
Kontakt	jeanette@leaderfolkungaland.se

Angażowanie osób młodych na obszarach wiejskich w Finlandii i Szkocji

Młodzież z Finlandii i Szkocji połączyła siły w celu opracowania i wspólnego stworzenia manifestu młodzieży, w którym określono sposoby włączenia osób młodych w działania społeczne i działania na rzecz środowiska.

Obszarom wiejskim doskwiera migracja wewnętrzna, szczególnie po stronie osób młodych. Umożliwienie osobom młodym wywarcia wpływu na ich własną okolicę oraz zaangażowanie ich w działania ważne pod względem lokalnym może przyczynić się do zapobiegania migracji wewnętrznej i stworzenia długoterminowych warunków życia na obszarach wiejskich.

Fińska lokalna grupa działania Rieska przygotowała projekt współpracy międzynarodowej mający na celu zrzeszanie młodzieży z całej Europy, aby móc dzielić się wiedzą i doświadczeniami związanymi z życiem w społecznościach wiejskich, odkrywać wspólne tematy i pracować razem nad zwiększeniem swoich możliwości na obszarach wiejskich. Projekt, który rozpoczął się w 2018 r., stanowił działanie w ramach PROW – działanie 7 – Podstawowe usługi i odnowa wsi w ramach PROW Finlandii kontynentalnej.

W ramach projektu zespoły LEADER oraz młodzież z Finlandii i Szkocji połączyły siły w celu stworzenia i wspólnego opracowania manifestu młodzieży, w którym określono sposoby znaczącego włączenia osób młodych przez społeczności, obszary chronione i organizacje środowiskowe.

Celem projektu jest zidentyfikowanie sposobów reagowania na potrzeby osób młodych określone w manifestie oraz włączenie ich do pracy.

W projekcie wzięło już udział ponad 40 osób młodych z całej Europy.

Młodzieżowe rady powstały już w Szkocji, a za sprawą Federacji EUROPARC model ten powielono w Niemczech i we Włoszech. Młodzieżowe fundusze LEADER stanowią wspaniały sposób wspierania osób młodych w tworzeniu ich własnych projektów. Twórcy projektu chcą jak najbardziej rozpowszechnić te dobre praktyki wśród zespołów LEADER w całej Europie, m.in.

poprzez wydarzenia organizowane przez Europejską Sieć na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich, i sprawić, by zaangażowanie młodzieży stało się powszechną praktyką w ramach LEADER.

„Wspaniale jest działać w kwestiach, które naprawdę dotyczą nas i naszego życia”.

Eveliina
Uczestniczka z Finlandii

„(...) musimy sprawić, aby te obszary wiejskie były miejscami stwarzającymi możliwości dla osób młodych”.

Katie
Uczestniczka ze Szkocji

„(...) Komisja konkursowa pogratulowała nam manifestu i naszej prezentacji, jednak dążymy do czegoś bardziej namacalnego, co pomogłoby ruszyć do przodu. Władze wyraziły zgodę na utworzenie grupy roboczej... Hip, hip, hurra!”

Ethan, Cat i Matthew
Uczestnicy ze Szkocji

Nazwa projektu	Młodzieżowa rada i manifest młodzieży („Youth Board and Youth Manifesto”)
Rodzaj beneficjenta	Lokalna grupa działania
Okres	2018–2020
Finansowanie	<ul style="list-style-type: none"> Budżet całkowity: 148 438 EUR Wkład z EFRR: 62 344 EUR Wkład krajowy/regionalny: 56 406 EUR Wkład prywatny: 29 688 EUR
Działanie w ramach PROW	Działanie 7 – Podstawowe usługi i odnowa wsi
Dodatkowe informacje	<ul style="list-style-type: none"> https://enrd.ec.europa.eu/projects-practice/youth-board-and-youth-manifesto_pl http://www.rieskaleader.fi
Kontakt	rita.kovacs@rieskaleader.fi

Włączenie osób młodych w działania istotne pod względem lokalnym może się przyczynić do zapobiegania migracji wewnętrznej.

Rolnictwo społeczne na obszarach wiejskich Belgii

Belgijska organizacja wykorzystuje środki z EFRROW na potrzeby organizacji zajęć w gospodarstwach dla osób z zaburzeniami psychicznymi lub problemami społecznymi. Wzmacnia to u uczestników poczucie podmiotowości i pewności siebie.

Stowarzyszenie Nos Oignons wspiera integrację społeczną od 2012 r., organizując w gospodarstwach zajęcia dla osób z zaburzeniami psychicznymi lub problemami społecznymi. Od 2017 r. Nos Oignons wykorzystuje działanie w ramach PROW – działanie 16 – Współprace w ramach PROW Walonii do finansowania trzech projektów dotyczących organizacji grupowych warsztatów i indywidualnych doświadczeń w uczestniczących gospodarstwach.

Zajęcia w ramach projektu przynoszą uczestnikom oraz społeczności korzyści gospodarcze, społeczne i zdrowotne. Pacjenci i beneficjenci uczą się, czują swoją wzmocnioną pozycję, budują nowe relacje, mają poczucie celu i zdobywają pewność siebie. Uczestnicy zazwyczaj mają mniej nawrotów choroby i hospitalizacji.

„Wykraczamy poza naszą codzienność, spotykamy ludzi, odkrywamy nowe rzeczy. Dobrze mi z tym. (...) Stopniowo stało się to niemal pasją”.

Jeremy
Uczestnik

Projekt przyniósł także korzyści rolnikom, którzy często doświadczają wysokiego poziomu stresu, samotności i braku uznania ze strony społeczności lokalnej.

Na rozpoznawczym etapie projektu oszacowano, że typowy koszt opieki w przypadku rolnictwa społecznego wynosi 80 EUR/dzień za pacjenta, przy czym kwota ta obejmuje przygotowanie infrastruktury i dochód uzupełniający dla rolników (do 40 EUR/dzień). Kwota ta jest zatem dużo niższa niż średni koszt opieki w dziennym ośrodku pomocy społecznej (około 190 EUR/dzień za pacjenta) lub hospitalizacji (około 430 EUR/dzień za pacjenta) w Walonii.

Łącznie do 2021 r. zaplanowano przeprowadzenie 2 000 „dni w gospodarstwie” dla pojedynczych osób i 900 dni warsztatów grupowych. Do połowy 2019 r. przeprowadzono już 1 060 indywidualnych dni w gospodarstwie i 700 dni grupowych, co przewyższa dotychczasowe oczekiwania.

W projekt zaangażowało się już około 25 rolników (a 14 dodatkowych podpisało umowy o współpracy), udział wzięło zaś 55 osób.

Projekty przyczyniły się do bliskiej współpracy różnych instytucji Walonii w celu stworzenia ram operacyjnych, aby odnieść się do kwestii prawnych, które utrudniały rolnictwo społeczne. W 2018 r. rolnictwo społeczne zyskało swoją pierwszą podstawę prawną dzięki Kodeksowi prawa wiejskiego Walonii. Uznano w nim „wiejskie społeczne struktury przyjmujące”, tj. gospodarstwa i organizacje pośredniczące, które łączą i wspierają gospodarstwa oraz instytucje społeczne zajmujące się rolnictwem społecznym.

© Nos Oignons

Rolnictwo społeczne wzmacnia pozycję pacjentów i jest zazwyczaj dużo tańsze od średniego kosztu opieki w dziennym ośrodku pomocy społecznej lub hospitalizacji w Walonii.

Przed belgijskimi wyborami powszechnymi w maju 2019 r. stowarzyszenie wydało praktyczne wytyczne polityczne („Memorandum”).

Złożenie wniosku o przyznanie Rural Inspiration Awards stanowiło duże obciążenie dla małego zespołu stowarzyszenia, jednak zwiększyło jego pewność siebie i przyciągnęło nowych prywatnych sponsorów. Lokalne władze doceniły europejskie uznanie dla wartości projektów.

Nazwa projektu	Nos Oignons – Wspieranie rolnictwa społecznego w Walonii („Nos Oignons – Supporting social farming in Wallonia”)
Rodzaj beneficjanta	Organizacja pozarządowa
Okres	2017–2021
Finansowanie	• Budżet całkowity: 1 300 035 EUR • Wkład z EFRROW: 682 757 EUR • Wkład krajowy/regionalny: 617 278 EUR
Działanie w ramach PROW	Działanie 16 – Współpraca
Dodatkowe informacje	• https://enrd.ec.europa.eu/projects-practice/nos-oignons-supporting-social-farming-wallonia_pl • http://www.nosoignons.org
Kontakt	Benoit.vantichelen@cspo.be

Niwelowanie niedoboru umiejętności cyfrowych na obszarach wiejskich w Polsce

Lokalna grupa działania zorganizowała szereg dostosowanych warsztatów mających na celu zwalczanie wykluczenia cyfrowego wśród osób powyżej 50 roku życia.

Osoby powyżej pewnego wieku często mają bardzo ograniczoną wiedzę na temat korzystania z komputerów i dostępu do internetu. Przysparza im to wielu problemów w życiu codziennym, szczególnie mieszkańcom obszarów wiejskich, którzy nie mogą przez to korzystać z prostych usług *online*, np. dokonać płatności czy zakupów *online* ani uzyskać dostępu do różnych źródeł wiedzy i informacji.

Osoby, które nie nadążają za postępem technologicznym, często boją się korzystać z komputera i nie dysponują środkami finansowymi, aby go zakupić. Z drugiej strony, usługi *online* mogą potencjalnie przyczynić się do pokonania problemów związanych z odizolowaniem geograficznym i oddaleniem obszarów wiejskich.

Lokalna grupa działania Stowarzyszenie Partnerstwo Północnej Jury wykorzystwała środki EFRROW, aby zorganizować we wschodniej Polsce program szkolenia cyfrowego w celu zwalczania wykluczenia cyfrowego wśród osób powyżej 50 roku życia.

90 uczestników odbyło szkolenie w grupie rówieśników, którzy mierzą się z takimi samymi wyzwaniami. Nauczyli się oni prostych codziennych czynności, takich jak wyszukiwanie informacji w internecie, szukanie ofert pracy, dokonywanie elektronicznych płatności oraz zakupy *online* czy wysyłanie wiadomości e-mail.

W drodze przetargu konkurencyjnego zakupiono 90 tabletów wraz z klawiaturami. Użyto ich jako materiałów szkoleniowych, a następnie wypożyczono uczestnikom. Aby zatrzymać tablet, uczestnicy musieli jednak zdać test kompetencji oraz wziąć udział we wszystkich sesjach szkoleniowych.

Forma szkolenia umożliwiła uczestnikom dalsze ćwiczenie i rozwijanie swoich umiejętności komputerowych.

Nowe kompetencje komputerowe przyczyniły się do poprawy jakości życia uczestników oraz budowania kapitału społecznego na obszarze lokalnej grupy działania.

„Nie będę się już więcej wstydzić przy wnukach”.

Uczestnik

Projekt stanowi przykład dobrej praktyki, z której inne organizacje mogą czerpać przy organizowaniu podobnych inicjatyw z zakresu edukacji cyfrowej. Formę tę można zastosować do każdej docelowej grupy wiekowej.

Projekt już zainspirował jedną z organizacji pozarządowych działających na obszarze lokalnej grupy działania. Ta organizacja pozarządowa także przeprowadziła warsztaty dla dzieci i młodzieży.

Rural Inspiration Awards zmotywowały Stowarzyszenie Partnerstwo Północnej Jury do cięższej pracy i większych ambicji. Na 2020 r. zaplanowano drugą serię warsztatów dla osób powyżej 50 roku życia.

Nazwa projektu	Z komputerem za Pan brat – warsztaty komputerowe wsparciem dla osób 50+ wykluczonych cyfrowo
Rodzaj beneficjenta	Lokalna grupa działania
Okres	2017–2018
Finansowanie	<ul style="list-style-type: none"> • Budżet całkowity: 10 394 EUR • Wkład z EFRROW: 6 614 EUR • Wkład krajowy/regionalny: 3 780 EUR
Działanie w ramach PROW	Działanie 19 – Wsparcie na rozwój lokalny kierowany przez społeczność w ramach LEADER
Dodatkowe informacje	<ul style="list-style-type: none"> • https://enrd.ec.europa.eu/projects-practice/workshops-combat-digital-exclusion-rural-areas_pl • http://www.jura-ppj.pl
Kontakt	aleksandra.stachura@jura-ppj.pl

Nowe kompetencje komputerowe przyczyniły się do poprawy jakości życia uczestników oraz budowania kapitału społecznego na obszarze lokalnej grupy działania.

Temat 5: LEADER

Po ponad 20 latach wspierania oddolnych inicjatyw na rzecz rozwoju obszarów wiejskich w całej Europie powszechnie uznaje się znaczenie podejścia do rozwoju obszarów wiejskich opartego na LEADER/rozwoju lokalnym kierowanym przez społeczność⁽¹⁾. Rural Inspiration Awards 2019 umożliwiły podkreślenie inspirującego wykorzystania podejścia opartego na LEADER w kilku obszarach, m.in. wsparcia przedsiębiorczości osób młodych, widoczności obszarów wiejskich, gospodarki leśnej, depopulacji i rozwoju infrastruktury społeczności.

Metodę opartą na LEADER wdraża obecnie około 2 800 lokalnych grup działania⁽²⁾ w całej Europie, co stanowi 61 % populacji obszarów wiejskich w UE. Umożliwia to stworzenie partnerstwa między podmiotami publicznymi, prywatnymi i społeczeństwem obywatelskim w konkretnej dziedzinie.

Metoda LEADER opiera się na siedmiu elementach: podejściu oddolnym, podejściu opartym na obszarze, lokalnym partnerstwie, zintegrowanej i wielosektorowej strategii, tworzeniu sieci kontaktów, innowacjach i współpracy. Projekty wymienione w tej kategorii Rural Inspiration Awards pokazują, w jaki sposób program LEADER można wykorzystać do katalizowania energii i zasobów lokalnej społeczności oraz organizacji, a także wzmocnienia ich pozycji jako podmiotów rozwoju.

Obawy dotyczące środowiska stanowią priorytet dla europejskiej społeczności, a wspólnoty wiejskie stoją na czele wielu działań środowiskowych. LEADER można wykorzystać do poprawy warunków środowiskowych obszarów wiejskich przy jednoczesnych korzyściach gospodarczych lub społecznych.

W Belgii lokalna grupa działania Tiges et Chavées wykorzystuje LEADER do promowania zrównoważonej gospodarki małymi, prywatnymi lasami (s. 29).

W Zjednoczonym Królestwie Castlebank Park Horticultural and Environmental Training Centre przekształciło zaniedbany teren parku i jego ogrodów w ośrodek społeczny, aby zapewnić możliwości w zakresie interakcji społecznych, szkolenia i zatrudnienia (s. 30).

LEADER polega na udzieleniu głosu społecznościom lokalnym. Jest to kluczowe narzędzie UE służące wspieraniu społecznych aspektów rozwoju obszarów wiejskich.

Projekt Pueblos Vivos koncentruje się na zjawisku depopulacji i przyciąganiu nowych osadników na obszary wiejskie Aragonii w Hiszpanii (s. 31).

Szwedzka gazeta wykorzystała wsparcie z PROW, aby zaoferować szkolenia oraz mentoring umożliwiające osobom miejscowym zostanie korespondentami, a tym samym zwiększenie widoczności codziennych spraw małych wiejskich społeczności (s. 32).

LEADER stanowi elastyczne narzędzie na rzecz rozwoju obszarów wiejskich. Można je również wykorzystywać do sprawdzania wykonalności innowacyjnych pomysłów na małą skalę, zanim zostaną wprowadzone na dużą skalę przy użyciu EFRR lub innych unijnych bądź nieunijnych źródeł finansowania.

W ramach projektu „SILTA” wspiera się przedsiębiorczość wśród młodych Finów, zapewniając strukturę spółdzielni, dzięki której mogą rozwijać swoje pomysły na działalność oraz korzystać ze szkolenia, mentoringu i wsparcia rówieśników (s. 33).

(1) W zbliżającym się unijnym 29. Przeglądzie Obszarów Wiejskich przedstawione zostaną osiągnięcia w zakresie LEADER/rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność; ukaże się on na początku 2020 r. pod adresem https://enrd.ec.europa.eu/publications/search_en?f%5B0%5D=im_field_enrd_publication_type%3A20482.

(2) Zob. baza danych dotyczących lokalnych grup działania Europejskiej Sieci na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich, https://enrd.ec.europa.eu/leader-clld/lag-database_pl.

Promowanie zrównoważonej gospodarki leśnej w Belgii

W ramach projektu finansowanego z EFRR promowano zrównoważoną gospodarkę małymi, prywatnymi lasami w Walonii (Belgia).

Gdy prywatne lasy są bardzo małe i rozdrobnione, wnoszą jedynie bardzo ograniczony wkład w lokalną gospodarkę, ponieważ właścicielom trudno jest w efektywny sposób zarządzać lasami na małych działkach.

W związku z taką sytuacją belgijska lokalna grupa działania Tiges et Chavées postanowiła nawiązać współpracę z ustanowioną przez rząd Walonii komórką wsparcia, która zajmuje się w szczególności małymi prywatnymi lasami. Lokalna grupa działania była dla komórki wsparcia idealnym partnerem docierającym do właścicieli małych lasów dzięki jej powiązaniom zarówno z samorządem terytorialnym, jak i stowarzyszeniami.

Realizację projektu LEADER rozpoczęto w 2016 r., a jego celem jest wspieranie zrównoważonej gospodarki tymi lokalnymi prywatnymi lasami. Projekt obejmuje szkolenie, doradztwo dostosowane do indywidualnych potrzeb oraz podnoszenie świadomości właścicieli lasów. W ramach projektu wspiera się prace związane z leśnictwem, promuje zbiorowe zarządzanie małymi prywatnymi lasami, buduje lokalne łańcuchy wartości i tworzy partnerstwa między właścicielami gruntów i ekspertami.

Zaangażowano do niego już 55 właścicieli lasów, przy czym w przypadku 45 z nich złożono już wizytę w celu przeprowadzenia oceny krótkoterminowych potrzeb ich działek. Dzięki projektowi podpisano 27 umów o świadczenie usług między właścicielami i ekspertami z dziedziny leśnictwa mających na celu znaczenie drzew do pozyskania i opracowanie wspólnego katalogu sprzedaży lokalnego drewna.

W wyniku pogrupowanej sprzedaży drewna zorganizowanej przy pomocy komórki wsparcia sprzedano 25 transz po 2 270 m³ drewna liściastego, drewna iglastego oraz drewna opałowego za całkowitą kwotę 76 000 EUR.

© LAG Tiges et Chavées

Do realizacji projektu zaangażowano już 55 właścicieli lasów.

„Odziedziczyłem po rodzicach mały las, jednak zupełnie nie znałem się na gospodarce leśnej. Ten projekt był pod tym względem przydatny. Danie nowego życia tej małej części lasu związanej z historią moich rodziców sprawiło mi radość!”

Christian Houzard
Właściciel lasu

Jesienią 2018 r. w ramach projektu zorganizowano zbiorową inicjatywę „sprzątania” mającą na celu pomoc małym gospodarstwom w usunięciu drzew zaatakowanych przez korniki drukarze (*Ips typographus*).

Przeszkolono czterech przewodników leśnych pod kątem przyjmowania odwiedzających na tym obszarze.

Lokalna grupa działania tworzy przedsiębiorstwo społeczne zajmujące się pracami budowlanymi wykorzystującymi lokalne drewno i pracuje nad powiązaniami z przedsiębiorstwami szkoleniowymi, które działają w sektorze leśnictwa. Zamierza prowadzić nienastawione na zysk działania o pozytywnym wpływie na społeczeństwo i środowisko.

Rural Inspiration Awards poprawiły widoczność projektu i przyczyniły się do nawiązania kontaktu z innymi stosownymi projektami.

Nazwa projektu	Zrównoważona gospodarka prywatnymi lasami („Sustainable management of private forests”)
Rodzaj beneficjenta	Lokalna grupa działania
Okres	2016–2019
Finansowanie	<ul style="list-style-type: none"> • Budżet całkowity: 203 550 EUR • Wkład z EFRR: 73 278 EUR • Wkład krajowy/regionalny: 109 917 EUR • Wkład prywatny: 20 355 EUR
Działanie w ramach PROW	Działanie 19 – Wsparcie na rozwój lokalny kierowany przez społeczność w ramach LEADER
Dodatkowe informacje	<ul style="list-style-type: none"> • https://enrd.ec.europa.eu/projects-practice/tiges-et-chavees-sustainable-management-private-forests_pl • http://www.tiges-chavees.be/project/forests-filiere-bois/
Kontakt	xavier.sohet@tiges-chavees.be

Rozwój wiejskiej społeczności w Szkocji

Przy wsparciu LEADER w ramach szkockiego projektu udało się przekształcić zaniedbany teren parku i jego ogrodów w ośrodek społeczny, aby zapewnić możliwości pod względem interakcji społecznych, szkolenia i zatrudnienia.

South Lanarkshire to jeden z najbardziej zaniedbanych obszarów wiejskich w Szkocji. Rejon ten charakteryzuje się wysoką stopą bezrobocia wśród osób młodych, rosnącą, odizolowaną populacją osób starszych oraz brakiem usług i placówek społecznych zaspokajających rosnące potrzeby populacji.

Lanark Community Development Trust przy wsparciu lokalnej grupy działania Lanarkshire stwierdził potrzebę odnowy parku Castlebank Park, obszaru należącego do miasta, który od lat 60. ubiegłego wieku popadał w ruinę. W 2012 r. ponad jedna czwarta populacji Lanark podpisała petycję, w której wyraziła wolę przywrócenia Castlebank Park do użytku publicznego. Po długim okresie konsultacji społecznych i prac projektowych zdecydowano o przekształceniu opuszczonych zabytkowych budynków w Castlebank Park w ośrodek społeczny oferujący szkolenia i możliwości wolontariatu. Takie były początki Castlebank Horticultural Centre.

Projekt był realizowany w latach 2017–2018 i obejmował renowację opuszczonego budynku tartaku mieszczącego się w kompleksie Horticultural Centre. Finansowanie z działania w ramach PROW – działania 19 – LEADER w ramach szkockiego PROW pomogło przekształcić budynek w przestrzeń przeznaczoną dla społeczności uczącej się oraz w miejsce spotkań. Ośrodek zaczął działać w 2018 r. i od tamtego czasu zapewnia szkolenia i możliwości wolontariatu w dziedzinach ogrodnictwa, środowiska, turystyki i hotelarstwa, planowania wydarzeń, marketingu i administracji. W samym 2018 r. odnotowano 2 390 godzin pracy wolontariuszy.

„Ten projekt stanowi wspaniały przykład tego, jak podejście oparte na LEADER działa w praktyce. Nasza droga nie zawsze była prosta, jednak siła projektu leżała w społeczności lokalnej i jej wsparciu”.

Chris Parkin

Kierownik programu LEADER Lanarkshire

W ramach projektu angażuje się osoby dorosłe szczególnej troski, a niektóre z nich są obecnie regularnymi i entuzjastycznymi wolontariuszami. Są wśród nich miejscowi z zaburzeniami psychicznymi i trudnościami w nauce, grupa miejscowych rodziców z małymi dziećmi oraz mała grupa uczniów z komórki szkoły średniej Lanark Grammar School zajmującej się poważnymi trudnościami w nauce.

Od początku projektu w kursach i warsztatach prowadzonych w Castlebank Horticultural Centre wzięło udział ponad 600 osób.

Dzięki projektowi opuszczony park wrócił do użytku publicznego.

W ośrodku założono niewielki sad, który bierze udział w programach kompostowania i w którym prowadzone są warsztaty dotyczące lokalnie produkowanej żywności. Żywność uprawia się w tunelach foliowych i na podniesionych grządkach. Większość żywności jest przekazywana lokalnemu bankowi żywności, jednak ośrodek ma także podpisaną umowę z dwoma lokalnymi kawiarniami, którym co tydzień przekazuje skrzynki z warzywami.

Dzięki przyszłym zdarzeniom będzie można zatrudnić lokalnych muzyków, gawędziarzy, osoby świadczące usługi gastronomiczne na zamówienie i innych lokalnych dostawców.

Nazwa projektu	Castlebank Park Horticultural and Environmental Training Centre
Rodzaj beneficjanta	Organizacja pozarządowa
Okres	2017–2018
Finansowanie	<ul style="list-style-type: none"> • Budżet całkowity: 210 307 EUR • Wkład z EFRROW: 124 912 EUR • Wkład prywatny: 85 395 EUR
Działanie w ramach PROW	Działanie 19 – Wsparcie na rozwój lokalny kierowany przez społeczność w ramach LEADER
Dodatkowe informacje	<ul style="list-style-type: none"> • https://enrd.ec.europa.eu/projects-practice/castlebank-park-horticultural-and-environmental-training-centre_pl • http://www.lanarktrust.co.uk
Kontakt	melissa@lanark.co.uk

Zwalczanie depopulacji na obszarach wiejskich Hiszpanii

W ramach projektu współpracy międzyterytorialnej wykorzystano środki EFRROW, by sprawdzić sposoby wspierania społeczeństwa na hiszpańskich obszarach wiejskich i przyciągnięcia na nie nowych osadników.

Zatrzymanie populacji na obszarach wiejskich stanowi podstawowe wyzwanie wielu obszarów Europy, ponieważ wiąże się bezpośrednio ze zrównoważonym rozwojem. Aragonia w północno-wschodniej Hiszpanii stanowi jeden z przykładów obszaru wiejskiego doświadczającego depopulacji.

Aby zająć się tym problemem, lokalne stowarzyszenia na rzecz rozwoju działające w trzech wsiach – Somontano de Barbastro, Cinco Villas i położonej w górzystym regionie Teruel – opracowały projekt „Pueblos Vivos” (Żywe wioski). Ten projekt współpracy międzyterytorialnej w ramach LEADER łączący trzy lokalne grupy działania ma na celu podnoszenie świadomości na temat problemu depopulacji i możliwych strategii jej zwalczania, m.in. poprzez wspieranie potencjalnych nowych osadników.

W ramach projektu zapewnia się lokalnej społeczności szkolenia i informacje, aby czuła się ona włączona w przygotowanie wsi na przybycie nowych osadników. Mieszkańcy zbierają informacje na temat mieszkań, pracy, usług w zakresie opieki zdrowotnej i dostępu do internetu, które są istotne dla potencjalnych nowych osadników. Informacje są udostępniane za pośrednictwem strony internetowej, a w cyfrowym biuletynie można znaleźć lokalne oferty pracy i szkolenia.

Pueblos Vivos współpracuje z gminami, np. doradza im w kwestii nowych narzędzi rozpowszechniania informacji i sygnalizowania inspirujących inicjatyw na rzecz rewitalizacji innych obszarów wiejskich. W ramach projektu opracowano również specjalną procedurę wsparcia dla potencjalnych nowych osadników.

Jednocześnie zachęca się obecnych mieszkańców do pozostania na miejscu, np. organizując szkolenia i spotkania lokalnych stowarzyszeń.

© Pueblos Vivos

Projekt ten ma na celu podnoszenie świadomości na temat problemu depopulacji i możliwych strategii jej zwalczania.

W działaniach projektowych uczestniczy sięć 100 wolontariuszy.

W ramach projektu do promowania atrakcyjności wsi wykorzystuje się różne media, m.in. portale społecznościowe i kampanie reklamowe.

„Kluczowe znaczenie ma to, aby mieszkańcy naszych wsi byli świadomi problemu depopulacji i aby inicjatywy dotyczące tego problemu wyływały od lokalnej społeczności”.

Carmen Sahún
Burmistrz Estadilla

Podejście Pueblos Vivos można powielić i dostosować do konkretnej sytuacji innych terytoriów.

Projekt był realizowany od 2016 r. do 2019 r. i obejmował 28 gmin i rad miasta. Jego powodzenie zmotywowało realizatorów projektu do złożenia wniosku dotyczącego kolejnego projektu LEADER obejmującego łącznie siedem lokalnych grup działania.

„Uczestnictwo w Rural Inspiration Awards uświadomiło miejscowym, że »Europa« dostrzegła wartość tego projektu. Poczuli dumę, motywację i większą pewność siebie, aby kontynuować działania. Udział w europejskim konkursie pokazał miejscowym, że UE dodaje wartość do obszarów wiejskich i wspiera zrównoważony rozwój”.

Paloma Fábregas Martínez
Lokalna grupa działania Centro de Desarrollo del Somontano

Nazwa produktu	Pueblos Vivos – Żywe wioski („Pueblos Vivos – Living Villages”)
Rodzaj beneficjenta	Lokalna grupa działania
Okres	2016–2019
Finansowanie	<ul style="list-style-type: none"> • Budżet całkowity: 100 063 EUR • Wkład z EFRROW: 64 040 EUR • Wkład krajowy/regionalny: 16 010 EUR • Wkład prywatny: 20 013 EUR
Działanie w ramach PROW	Działanie 19 – Wsparcie na rozwój lokalny kierowany przez społeczność w ramach LEADER
Dodatkowe informacje	<ul style="list-style-type: none"> • https://enrd.ec.europa.eu/projects-practice/pueblos-vivos-living-villages_pl • http://www.cedersomontano.com
Kontakt	palomafabregas@cedersomontano.com

Promowanie dziennikarstwa obywatelskiego w Szwecji

Jedna ze szwedzkich gazet wykorzystała środki EFRROW, by zaoferować szkolenia i mentoring w zakresie dziennikarstwa lokalnym obywatelom zainteresowanym pracą w charakterze lokalnych korespondentów.

Miejscowi zazwyczaj dużo lepiej wiedzą, co się dzieje w ich okolicy na co dzień, niż korespondenci zewnętrzni gazety lub korespondenci, którzy relacjonują wydarzenia z większych obszarów. Szwedzka gazeta Kristianstadsbladet obraca sobie za cel prowadzenie wiarygodnych relacji i zapewnienie widoczności jej obszaru wiejskiego poprzez angażowanie miejscowych, którzy chcieli pracować jako korespondenci swoich społeczności. Zwróciła się do lokalnej grupy działania Skånes Ess o wsparcie.

Realizację projektu „Reportrar” w ramach LEADER rozpoczęto we wrześniu 2016 r. Do października przeprowadzono pięć wstępnych spotkań w pięciu różnych wsiach gminy. Wstęp na te spotkania był wolny. Miały one na celu zwiększenie widoczności projektu oraz znalezienie indywidualnych osób i przedstawicieli stowarzyszeń z okolicy, którzy byliby zainteresowani pisaniem artykułów o swojej społeczności.

Spotkania organizował kierownik projektu, dziennikarz Kristianstadsbladet. W efekcie udało się stworzyć sieć 20 korespondentów zainteresowanych wykonywaniem pracy w charakterze dziennikarza.

Lokalni reporterzy rozpoczęli swoją pracę, a ich współpraca z gazetami rozwijała się w sposób organiczny. Kierownik projektu był w stałym kontakcie ze wszystkimi korespondentami i nadzorował ich pracę, często oferując indywidualne wsparcie. Szybka, osobista informacja zwrotna okazała się bardzo skuteczna. Ponadto kwartalne spotkania ze wszystkimi korespondentami umożliwiły wymianę doświadczeń i wiedzy.

W każdym tygodniu w gazecie w wersji papierowej ukazywały się artykuły napisane przez lokalnych reporterów. Powstała strona internetowa oraz profil na Facebooku poświęcone projektowi.

© Annelie Worgard

W wyniku projektu udało się stworzyć sieć 20 lokalnych korespondentów zainteresowanych pracą dziennikarza.

Od stycznia do lipca 2018 r. opublikowano ponad 400 artykułów napisanych przez lokalnych reporterów, które wyświetlono *online* 49 450 razy. Gazetę codziennie czyta 109 000 osób.

Projekt przyczynił się do zwiększenia widoczności obszarów wiejskich oraz świadomości na ich temat. Utworzono też platformę wiadomości dotyczących obszarów wiejskich oraz ich perspektyw.

Chociaż projekt zakończył się w 2018 r., lokalni reporterzy nadal piszą o swoich społecznościach – przy wskazówkach gazety – jako wolontariusze.

Projekt pomógł niektórym uczestnikom odkryć talenty reporterskie lub fotograficzne, co czasami przyczyniło się do nawiązania kontaktów zawodowych i otrzymania okazjonalnych zleceń dla gazety i na potrzeby lokalnych imprez.

„Praca w ramach projektu podniosła naszą samoocenę i zwiększyła pewność co do naszych umiejętności. Poza tym stanowiliśmy fantastyczną grupę lokalnych reporterów”.

Yvonne Kievad
Uczestnik projektu

Nazwa projektu	Reportrar – Lokalni reporterzy w służbie obszarów wiejskich („Reportrar – Local reporters serving rural areas”)
Rodzaj beneficjenta	Przedsiębiorstwo prywatne
Okres	2016–2018
Finansowanie	<ul style="list-style-type: none"> • Budżet całkowity: 96 822 EUR • Wkład z EFRROW: 48 411 EUR • Wkład krajowy/regionalny: 16 460 EUR • Wkład lokalny: 31 951 EUR
Działanie w ramach PROW	Działanie 19 – Wsparcie na rozwój lokalny kierowany przez społeczność w ramach LEADER
Dodatkowe informacje	<ul style="list-style-type: none"> • https://enrd.ec.europa.eu/projects-practice/reportrar-local-reporters-serving-rural-areas_pl • http://www.kristianstadsbladet.se
Kontakt	lukas.emryd@kristianstadsbladet.se

„Pomost” dla młodych fińskich przedsiębiorców

W ramach EFRRROW wspiera się młodych fińskich przedsiębiorców, zapewniając strukturę spółdzielni, dzięki której mogą oni rozwijać swoje pomysły na działalność oraz korzystać ze szkolenia, mentoringu i wsparcia rówieśników.

Obecnie osoby młode mają możliwość sprawdzenia swoich pomysłów na działalność w różnorodnych praktycznych programach działalności eksperymentalnej. Po zakończeniu tych programów młodzi przedsiębiorcy często nie mają jednak dostępu do wsparcia i doradztwa potrzebnego, aby mogli kontynuować rozwijanie swoich działalności. Celem projektu „SILTA” („pomost”) było zniwelowanie tej luki.

Wsparcie LEADER w ramach lokalnej grupy działania Keskipiste wykorzystano do powołania spółdzielni zwanej Versosto, za pośrednictwem której młodzi przedsiębiorcy (w wieku 16–21 lat) mogą prowadzić działalność samodzielnie lub w grupach, odbyć mentoring i szkolenie, rozwinąć swoją działalność i zachęcić innych.

Członkowie Versosto w sposób demokratyczny decydują o tym, jak kierować spółdzielnią. Kontaktują się za pośrednictwem specjalnej grupy WhatsApp, organizują weekendy konfrontacji (sesje ustrukturyzowanej zbiorczej informacji zwrotnej oraz burz mózgow), a także inne zajęcia.

Założone działalności mają bardzo różny charakter. Największa z nich, centrum telefonicznej obsługi klienta, rozrosła się ostatecznie do takich rozmiarów, że ze względu na zarządzanie ryzykiem konieczna stała się jej sprzedaż przedsiębiorstwu będącemu klientem. Centrum telefonicznej obsługi klienta było kierowane przez trzech członków spółdzielni i zatrudniało 40 innych osób młodych. Obecnie centrum to prowadzi swoją działalność w miejscowościach Oulu i Fuengirola.

Członkowie spółdzielni oferują szereg usług, m.in. filmowanie, fotografowanie oraz tworzenie materiałów marketingowych. Z członkami spółdzielni podpisywano także umowy o stworzenie murali dla gmin.

Spółdzielnia rozpoczęła realizację kolejnego pomysłu na innowacyjną działalność: wykorzystując swoje doświadczenie w angażowaniu i inspirowaniu osób młodych, oferuje ona obecnie usługi mówców motywacyjnych podczas imprez.

Grupa zaczynała od 20 członków-założycieli, a obecnie składa się z około 70 członków.

W pierwszym roku działania obrót spółdzielni wyniósł około 240 000 EUR.

Dzięki projektowi wzrosło zainteresowanie osób młodych przedsiębiorczością, a niektóre z nich zmotywowały one do pozostania na obszarach wiejskich lub do późniejszego powrotu na te obszary.

© Silta

Dzięki projektowi wzrosło zainteresowanie osób młodych przedsiębiorczością, a niektóre z nich zmotywowały one do pozostania na obszarach wiejskich lub do późniejszego powrotu na te obszary.

„Jako osoba młoda mam pewne obawy, jeżeli chodzi o założenie własnej działalności. Spółdzielnia Versosto stanowiła dla mnie wspaniałe rozwiązanie – pomogła mi zrozumieć, jak mogę sprawić, aby moja działalność złapała wiatr w żagle, więc skoczyłem na głęboką wodę! W mojej działalności zajmuję się fotogrametrią lotniczą i wkrótce rozpoczynam współpracę z dużą organizacją doradztwa wiejskiego”.

Członek Versosto

Nazwa projektu	Silta – „pomost” dla młodej przedsiębiorczości („Silta – a bridge for youth entrepreneurship”)
Rodzaj beneficjanta	Organizacja pozarządowa
Okres	2017–2019
Finansowanie	<ul style="list-style-type: none"> • Budżet całkowity: 56 620 EUR • Wkład z EFRRROW: 19 024 EUR • Wkład krajowy/regionalny: 26 272 EUR • Wkład prywatny: 11 324 EUR
Działanie w ramach PROW	Działanie 19 – Wsparcie na rozwój lokalny kierowany przez społeczność w ramach LEADER
Dodatkowe informacje	<ul style="list-style-type: none"> • https://enrd.ec.europa.eu/projects-practice/silta-bridge-youth-entrepreneurship_pl • https://silta.rkropisto.fi
Kontakt	ville.laitila@rkropisto.fi

WCZEŚNIEJSZE BROSZURY O PRZYKŁADOWYCH PROJEKTACH WSPÓŁFINANSOWANYCH Z EFRROW

Więcej inspirujących przykładów projektów z zakresu rozwoju obszarów wiejskich wspieranych z EFRROW można znaleźć we wcześniejszych wydaniach broszury o przykładowych projektach współfinansowanych z EFRROW. Każde wydanie zawiera bardziej szczegółowy opis przykładowych projektów, które przyniosły oczekiwane rezultaty, i dotyczy konkretnego zagadnienia z zakresu rozwoju obszarów wiejskich.

Są one dostępne na stronie ENRD w zakładce „Publikacje” pod adresem https://enrd.ec.europa.eu/home-page_pl.

Biogospodarka

Młodzież i wymiana pokoleń

Innowacje cyfrowe i społeczne w kontekście usług na obszarach wiejskich

Zasobooszczędne gospodarki wiejskie

Wsparcie przedsiębiorczości na obszarach wiejskich

Przejdźcie na bardziej ekologiczną gospodarkę obszarów wiejskich

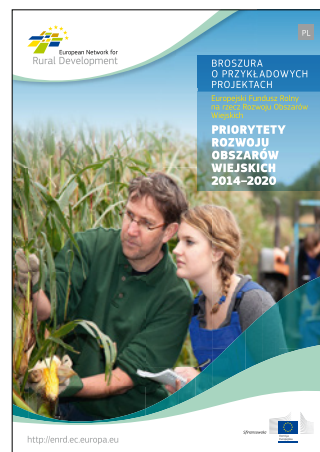
Integracja migrantów i uchodźców

Inteligentne i konkurencyjne obszary wiejskie

Priorytety rozwoju obszarów wiejskich 2014–2020

PUBLIKACJE ENRD DOTYCZĄCE RURAL INSPIRATION AWARDS 2019

Event Highlights

Rural Networking in Action

PUBLIKACJE ENRD

Dzięki naszym publikacjom na bieżąco zapoznacie się ze wszystkimi najnowszymi wiadomościami, poglądami i zmianami w dziedzinie rozwoju obszarów wiejskich w Europie!

Każda publikacja ENRD jest wydawana dwa razy do roku i jest dostępna w wersji elektronicznej i papierowej w sześciu językach UE (DE, EN, ES, FR, IT, PL): https://enrd.ec.europa.eu/publications/search_pl

Przegląd Obszarów Wiejskich UE

Główna publikacja tematyczna ENRD.

BROSZURA Z PROJEKTAMI EFROW

Wybrane projekty współfinansowane w ramach EFROW dotyczące konkretnego tematu rozwoju obszarów wiejskich.

Magazyn „Rural Connections”

Magazyn ENRD przedstawiający aktualności i opinie podmiotów zaangażowanych w rozwój obszarów wiejskich w Europie.

Biuletyn ENRD

Wszystkie najnowsze wiadomości na temat rozwoju obszarów wiejskich z Europy bezpośrednio w jednym e-mailu miesięcznie!

Subskrypcja newslettera: https://enrd.ec.europa.eu/news-events/enrd-newsletter_pl

WYSZUKIWANIE INFORMACJI O UE

W internecie

- Informacje o Unii Europejskiej we wszystkich językach urzędowych UE są dostępne na stronie internetowej Europa pod adresem: https://europa.eu/european-union/index_pl

Publikacje UE

- Istnieje możliwość pobrania lub zamówienia bezpłatnych i płatnych publikacji UE pod adresem: <https://op.europa.eu/pl/publications>
- Kilka kopii bezpłatnych publikacji można otrzymać, kontaktując się z Europe Direct lub z lokalnym ośrodkiem informacyjnym (zob. https://europa.eu/european-union/contact_pl).

ENRD online

Odwiedź stronę ENRD

 <https://enrd.ec.europa.eu>

Zapisz się, aby otrzymać Newsletter ENRD

 https://enrd.ec.europa.eu/news-events/enrd-newsletter_en

Śledź ENRD w mediach społecznościowych

 www.facebook.com/ENRD_CCP

 www.twitter.com/ENRD_CP

 www.linkedin.com/company/enrd-contact-point

 www.youtube.com/user/EURural

 www.instagram.com/enrdcp

ENRD Contact Point
Rue de la Loi/Wetstraat, 38 (bte 4)
1040 Bruxelles/Brussel
BELGIQUE/BELGIË
Tel. +32 2 801 38 00
info@enrd.eu